EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 28. juunil 1975
Nr. 48 (4038) 17. aastakäik

101 KONGRESSI LIIGET BALTI AKTSIOONIS

WASHINGTON (VES) – Just enne kongressi töövaheajale minekut andis üheksakümneesimene USA kongressi rahvasaadik, esindajatekoja liige Edward Roybal, oma allkirja n.n. Balti resolutsiooniga ühinemiseks. Kuna resolutsiooni, et Balti riikide annekteerimist ühelgi juhul USA poolt ei tunnustataks, on seni toetanud ka 10 senaatorit, siis on kongressil senini 101 rahvasaadikut deklareerinud oma toetust. Kuna aktsioon jatkub, siis kongressi istungjärgu taasalgamisel võib see arv veelgi tõusta.

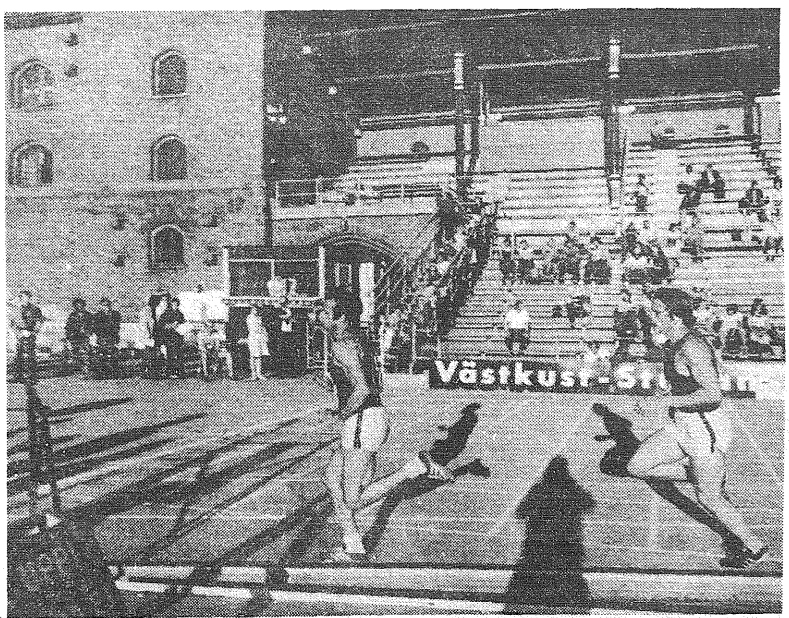
Nimelt on suur arv rahvaesindajaid kirjalikult eesti, läti ja leedu organisatsioonidele kinnitanud, et nad toetavad esitatud resolutsiooni. Nende hulgas oli ka senaator Henry Jackson, kes demokraatide presidendikandidatuurile on üks tõsisemaid aspirante.

Jackson kirjutas:

– USA-l oleks ebavääríkas ja ebatark taganeda oma põhimõttelisest seisukohast Eesti, Läti ja Leedu suhtes. Ma olen valitsusele oma seisukoha teatavaks teinud: Balti riikide annekteerimise tunnustamine N. Liidu poolt oleks absoluutselt vastuvõmatu ameerika rahvale ja tema esindajaile Kongressis.

Ka Esindajatekoja Poliitiliste ja Sõjaliste küsimuste alamkomisjoni liikmed Donald Riegle ja Benjamin Rosenthal on teatanud, et nad

Järg lk. 7



1500 m jooks oli kümnevõistluse lõppalaks. Pildil lõpetab Eesti meeskonda kuulunud Boris Tolmatsov jooksu esimesena (ta oli üldkokkuvõttes teine) üldvõitja Toomas Suurvälja ees. Rootsi publiku huvi oli väike, napilt paarsada inimest. (Foto Trummer).

Eestlased võitsid Rootsi sportlasi kümnevõistluses

Jaanipühade ajal toimus Stockholmi staadionil maavõistlus kümnevõistluses Rootsi ja Eesti vahel, mille Eesti võitis ülekaalukalt 30.641 punkti 28.450 vastu. Rootsi väljavaateid tumendas tunduvalt asjaolu, et võistluse parim kümnevõistleja Lennart Hedmark, kes individuaalselt esines esimesel päeval suurepäraselt ja juhtis võistlust, teisel päeval 110-meetri jooksule ette valmistudes rebestas jalalihase ja langes võistlusest täielikult välja.

Tulemuseks oli Eesti meeskonna totaalne võit ka individuaalselt, kusjuures aga ükski võistleja ei ületanud "maagilist 8 000-punkti piiri.

Esimeseks tuli Toomas Suurväli 7.877 punktiga (11,3 - 7,62 - 14,12 - 1,88 - 56,4 - 14,9 - 43,88 - 4,40 - 66,70 - 4.17,7), teiseks Eesti meeskonnas võistlev venelane Boriss Tolmatsov, 7.756 p., kolmandaks Jaan Lember 7.579 p., neljandaks Peeter Põld 7427 p. ja alles viiendaks esimene rootslane Inge Hermansson 7409 punktiga. Välja langenud Lennart Hedmarkil oli esimese päeva viie ala järele 4.059 punkti, mis näis ennustavat 8 000 punkti piiri ületamist. Kuid vigastus tuli vahele. Eestlane Kaidu Mitern tuli kaheksandaks 7.230 punktiga.

Naiste poolel toimunud naiste viievõistluses tuli Rootsi napilt võitjaks Eesti vastu punktideseisuga 11.797:11. 701, kusjuures aga eestlanna Krista Berendsen individuaalselt võitis 4003 punktiga (14,5 - 9,71 - 1,70 - 6,12, 26,0).

Berendsen tuli võitjaks protestiga, mille esitas Eesti meeskonna juht Uno Ausmees. Viimane leidis lõpetava 200 meetri jooksu finišhi-foto kontrollimisel, et jooksu võitja Berendsen oli rohkem ees rootslannast Tännanderist,

Järg lk. 8

Suurüritus Kalifornias

1–5 juulini toimuvad Kalifornias USA ja Kanada eestlaskonna pidustused n.n. "Läänerannniku Eesti Päevade" nime all Mills-kolledzhi ülikoolimiljöös ja piirkonnas. Eraldatud miljöö võimaldab eestlaste täielikku omavahelolemist "Eesti linnas".

Kuna Baltimore linnavalitsus on huvitatud seal toimuvate 1976 aasta ülemaailmsete Eesti Päevade õnnestumisest, siis saatis linnavalitsus oma vaatleja läänerannniku eestlaste suurüritusele, et muljeid ja kogemusi saada eestlaste suurpidudest ja suurpiduks on Läänerannniku Eesti Päevad alati olnud.

Viie päeva jooksul toimub 41 üritust, noorte sport, nukuteater, kasvatuspäev, södurite kokkutulek, laulupidu, jumalateenistused (päevadele tuleb Stockholmist peapiiskop Konrad Veem) ja kirikutegelaste koosolekud, talentide õhtu, teater, ball, kunstinäitus, eesti simman jne. Rahvatantsijate esinemisi tuleb edasi andma televisioon. Koore juhivad Roman Toi, Taavo Virkhaus, Jaak Kukk, Rein Neggo, Eugen Ruus, Zoja Vaga ja Aino Mägi.



USA ja Kanada Läänerannniku Eesti Päevade afishil kutsuvad rahvariideis eesti noored Pamela Veideman, Evi Parik ja Linda Anijalg kõiki eestlasi Mills-kolledzhi rohelusse (kolledzhi kellatorn on taustaks).

EPL Laupäeval, 28. juunil 1975

Samm-sammult

Ainult mõni kuu tagasi avaldasid mitmed asjatundjad arvamist, et juunikuust peale olevat oodata uue sõja puhkemist Lähis-Idas. Ennustused olid psühholoogiliselt seletatavad USA välisministri Kissingeri rahusõbitamise katsete järsu nurjumisega märtsi lõpupoolel. Esmakordselt oma pikaajalises vahetalituspoliitikas jäi Kissinger tühjade kätega, kuna ei Iisrael ega Egiptus ei olnud valmis järele andma. Nõnda jäi muiduti küllalt ruumi spekulatsioonidele, nagu oleksid rahulootused tõepoolest nurjunud.

Uue sõja ennustused osutusid siiski ekslikeks. Sõja asemel tulid tippkohtamised: esmalt president Fordi läbirääkimised Egiptuse presidendi Sadatiga Salzburgis, siis Fordi kokkusaamine Iisraeli valitsusjuhi Rabiniga Washingtonis. Lisaks sellele külastas veel Süüria välisminister neil päevil Washingtoni, et kokkusaamistel president Fordiga ja välisminister Kissingeriga kaaluda Lähis-Ida rahuprobleeme. Niiviisi näib igatahes olevat tulnud lõpp seismisele surnud punktil, mis tekkis mõni kuu tagasi, kui ameerika välisministri sõbitusdiplomaatia olude sunnil katkes ja sõjaoht näis uuesti kasvavat.

Rahunemisele vihjab ka Suessi kanali taasavamine laevasõiduks täpselt kaheksa aastat pärast tema sulgemist. Sündmus on seda tähelepanuväärsem, et kanali avamise eelpäeval tõmbas Iisrael tagasi umbes pool oma vägedest rinde esijärgust põhjapool kanalit. See oli võibolla ainult poliitiline zhest, aga teisest küljest on juba hakanud selguma, et Iisraeli rahva enamus näib olevat harjunud mõttega, et Siinai loovutamine Egiptusele oleks otstarbekohane rahu taastamisel. Nõnda on nähtavasti kätte jõudmas aeg olukorra ümberhindamiseks, kuigi Iisrael poolteist aastat pärast Oktoobrisõda ja kaheksa aastat pärast Juunisõda on oma okupatsiooni alt vabastanud ainult väiksemaid osi araabia maadest.

Suessi kanali avamine näitab, et kuigi Egiptuse suhtumine Iisraeli ei ole senisest leplikum, on president Sadat hakanud ajama sisepoliitilist majanduspoliitikat, mis iseendast eeldab rahulikumaid suhteid Iisraeliga. Rahulikumaks Iisraeli suhtes on millegipärast hakanud olema ka Süüria, nagu nähtub Liitunud Rahvaste rahuvägede kohaloleku aja pikendamisest Golanimägedes. Tavalise kolme kuu asemel pidas Süüria paremaks pikendada aega kuueks kuuks, arvatavasti tingituna lahkhelidest Iraagiga. See näib aga vihjavat ka võimalusele, et Süüria üksmeel N. Liiduga on kuidagiviisi hakanud kõikuma. Teatavasti on N. Liit rangelt pidanud vajalikuks Genfi konverentsi kiiret kokkukutsumist Lähis-Ida kriisi lahendamiseks. Egiptus ja nüüd ka Süüria ei ole aga selleks midagi teinud. Lõpuks ei ole N. Liit nähtavasti ka palestiinlasi täiesti oma sõiduvette saanud. Tulemuseks on, et N. Liit sõlmis tihedamaid sidemeid Liibüaga, kuigi viimane on rangelt antikommunistlik. See on liigseks näiteks, kuidas N. Liit iga hinna eest püüab oma kanda kinnitada Lähis-Ida ühes või teises kohas.

Genfi konverentsi taotledes on N. Liit loomulikult vastu ka USA samm-sammulisele poliitikale, nagu välisminister Kissinger seda on rakendanud. Asja ei saa aga muuta, kui Sadat nüüd soovib Ühendriikidele anda uut võimalust rahusobitamiseks samm-sammult. Tõenäolikult loodab Sadat, et Ühendriikidel läheb kuidagiviisi korda avaldada Iisraelile survet järeleandmisteks. Kuidas see peaks toimuma, pole lähemalt teada, kuna läbirääkimiste käigust tippkonverentsidel ei ole avalikkuseke aru antud. Et Iisrael on nüüd valmis läbirääkimisi jatkama, selgus valitsusjuhi Rabini televisioonisaates toimunud usutlemisel vahetult enne tema lahkumist Washingtonist. Rabin seletas, et läbirääkimised on nüüd võimalikud, kuna on ette näha, et Egiptuse senises positsioonis on vahepeal mõndagi muutunud.

Nõnda kõnelevad kõik tundemärgid selle poolt, et Lähis-Ida küsimuses on Ühendriigid teinud mingisuguse diplomaatilise väljamängu, mis võimaldab tänavu märtsis katkenud rahuläbirääkimiste jatkamist samm-sammult. USA väljamängus on tähtsat osa täitnud president Ford isiklikult, tema kõrval aga ka välisminister Kissinger, kes kevadisest fiaskost on ilmselt teinud õigeid järeldusi. Väljavaated kriisi lahendamiseks Lähis-Idas näivad igatahes olevat paremad kui mõni kuu tagasi.

A. K.

EESTI PÄEVALEHT
Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 187:—
Termin (4 kuud) ... kr. 68:—
Kuu ..... kr. 18:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1975

UNO vastas BATUN-ile

NEW YORK (VES) — Balti aktsioonorganisatsioon BATUN informeeris hiljuti UNO inimõiguste osakonda Eestis toimunud inimõiguste nõudlejate vangistamisest koos nimedega.

Nüüd on BATUN saanud Genfist UNO inimõiguste osakonnalt tulnud vastus, milles märgitakse, et andmed on esitatud Inimõiguste Komisjonile ja vähemuste diskrimineerimise alamkomisjonile teadmiseks.

BATUN saatid Genfi edasi koopiad mõlemaist okup. Eesti patriootlikest põrandaaluseist ringkondadest saadud kirjadest. Nende alusel juhiti tähelepanu inimõiguste rikkumisele Vene okupatsioonivõimude poolt okup. Eestis.

Juhan Kokla 60-aastane

"Eesti Päevalehe" peatoimetaja Juhan Kokla saab 1. juulil 60-aastaseks. Ta on sündinud Tallinnas, lõpetanud a. 1934 Läänemaa Ühisgümnaasiumi Haapsalus, õppinud ajavahemikul 1935-40 Tartu Ülikoolis õigusteadust.

Ajakirjanduslikku tegevust alustas Juhan Kokla 40 aastat tagasi (a. 1935), mil ta kutsuti Haapsalus ilmuva "Lääne Elu" toimetusliikmeks. Kaks aastat hiljem, a. 1937, siirdus Juhan Kokla "Vaba Maa" teenistusse, kus ta täitis sulemehe-ülesandeid ka teiste "Vaba Maa" kontserni kuuluvate lehtede, nagu "Rahvaleht", "Esmaspäev", "Meie Maa" j.t. kaastöölisena.

A. 1941 sai Juhan Koklast "Postimehe" toimetusliige Tartus ja samal aastal "Postimehe" Tallinna toimetuse juhataja. Tema ajakirjanduslikku tegevusse kuulus kodumaal ka veel noorsooajakirja "Eesti Skaut" toimetamine.

Juhan Kokla maapagu algas, nagu enamik Sovjeti okupatsiooni eest põgenenuil: septembri lõpul 1944 saabus ta koos abikaasa Hilda ja poja Peeduga Rootsi. Kuid enne seda, sama aasta aprillis, arreteeriti ta kodumaal seoses rahvuslaste vangistusaktsiooniga. Nagu teada, paigutati sellal hulganisti tuntud eestlasi, keda süüdistati "lääneriikide spioonidena", vanglasse. See oli nn. "kohvriloo" järeldus saksa okupatsiooni viimsel aastal.

Järgmisel aastal, 1945, oli Kokla taas oma kutsealal ajakirjanikuna tegevuses: oli "Stockholms-Tidningen Eestlastele" (STE) toimetusliige ja alates aastast 1950 lehe peatoimetaja.

A. 1959, mil liberaalne "Stockholms-Tidningen" müüdi sotsiaaldemokraatidele, lõpetati ka STE ilmumine, kuna sotsialistlik ajaleht ei soovinud endaga koostöös eestikeelset väljaannet. Sellega ei olnud aga iga päev ilmuvale eesti ajalehele igavesti kriips peale tõmmatud. Juhan Kokla ettevõtmisel ja juhtimisel jatkas leht ilmumist "Eskilstuna-Kurireni" juures — igapäevase eriväljaandena ja EPL nime all.

A. 1970 asutati iseseisev aktsiaselts EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB. Sellega ühenduses muutus ka "Eesti Päevaleht" sama aasta algusest täiesti iseseisvaks — Eskilstuna-Kurirerist sõltumatuks — leheks, hakkas ilmuma kaks korda nädalas ja trükituna endiselt Eskilstuna-Kurireni trükikojas.

Ning Juhan Kokla on lehe peatoimetajaks.

Nõnda on juubilar teinud ajakirjanduslikku tööd 40 aastat, sellest 10 aastat kodumaal ja juhtivalt 30 aastat eksiilis, ning välb 1. juulil lisaks sünnipäeva-juubelile tähistada ka oma 40-aastast ajakirjanduslikku tähtpäeva, kusjuures eksiiliaastad on asetanud ajakirjanduselle ja selle toimetajale eriti suuri kohustusi.

Lisama peab ka veel Juhan Kokla ülesandeid Voice of America kirjasaatja-korrespondendina Skandinaavias, millisel alal ta on olnud aastaid tegev, ja tema tegevust organisatsioonides. Skauthuses on ta olnud kaasas ümmargusselt pool sajandit. On skautmaster ja kuulub Skautmasterite Kogu Rootsi Koondisse abiesimehena. Ja on Eesti vabade ajakirjanike ühingu (Union of Free Estonian Journalists) esimees. Göteborgi Eesti Selts ja Eesti Teater Stockholmis on hinnanud J. Kokla ajakirjanduslikke teeneid auliikmeks valimisega. Ning Eesti Komitee vääristas hiljuti tema tegevust kultuuriauhinnaga.

Juubilari ajakirjanduslikku tegevust iseloomustab mitmetahulisus, mis kuulub õigusega moodsasse all-round-zhurnalistikasse. See nähtub m.h. näiteks tema varemilmunud fõljetonidest, milled on tuntud pealkirja all "Läbi roosade prillide" ja kannavad nimimärki "Tõik". See nähtub samuti tema viimase aja poliitilistest vestlustest "Päevareflektsioonid" nimimärgiga KJ. Kõigis neis on ta vahel muheleva huumoriga, vahel salvava satiiri ja vaheda sulega reageerinud kaasaja ühiskonna ja üksikisikute soovidajätvalle nähtustele. Tema ajakirjaniku ampli-



Juhan Kokla

tuud selgub ka paljudest kultuurielu käsitlevaist artikleist, intervjuudest, arvustustest, eriti aga juhtkirjadest. Viimaseid on ta pagulusperioodil tootnud ligikaudu 6500. Nendega on ta tähelepanu juhtinud nii teiste kui meie endi positiivseile ja negatiivseile nähtustele, on valgustanud poliitilist elu, ergutanud rahvusliikku võitlustegevust, tauninud ja kritiseerinud kodumaal võimutseva sovjetliku rezhiimi ebahumaansust ja muid väärnähtusi jne. Viimasest sõltuvalt on ka mõlstetav, miks Juhan Kokla pole okup. Eesti massimeediumis mingit "armu" leidnud.

Lühidalt: Juhan Kokla juhtkirjad hõlmavad kõiki elu- ja tegevusalasid, milled meid, eestlast, ühel või teisel viisil seovad ning puudutavad.

Tõe ja õiguse eest võitlejana on Juhan Kokla osav sõnarelva kasutaja. Seda on saanud tunda kõik need, olgu kes nad on, kes on oma kivipildumisel seadnud märklauaks kas eesti pagulaskonna, tema enda või Eesti Päevalehe.

Armas Juhan, Sinu suur tutvuskond, Sinu lähemad sõbrad ja kaastöölised soovivad Sulle sünnipäeva-juubeli puhul head tervist ja pikka iga eesti rahvusliku võitlusvõime hoogustajana.

ARVI MOOR

Erik Thomson — Eesti tutvustaja Saksamaal

Põhjala-reisil peatus Stockholmis tuntud baltisaksa päritoluga läänesaksa publitsist Erik Thomson, kes töötab Lüneburgis Idaakadeemia juures juba 24 aastat. Idaakadeemia, saksa keeles Ostakademie, on teaduslik uurimisasutus, millisel ilmuvad oma publikatsioonid ja raamatuseeriad. Erik Thomsoni sulest on nälteks ilmunud 12 Baltikumi käsitlevat teost, viimane nendest oli eesti kirjanduslugu saksa keeles, milline käsitleb oma unemas osas nii Eestis kui ka välismaal ilmunud eesti ilukirjandust.

Palume Erik Thomsoni pisut jutustada Idaakadeemia tegevusest.



Erik Thomson

— Lüneburgi Ostakademie uurimused on ühelt poolt poliitilist, teiselt poolt kultuurilist laadi. On vaadeldud n.n. Comeconi riike, viimasel ajal rohkem aga Idasaksamaa katseid mõjustada läänerlike Läänesaksa Lilduvabariigi vaenulisiks. Kultuurilises osas kogub akadeemia materjale kogu ida osas, muidugi ka Baltikumi kohta. Meil on suur raamatukogu, mis on eriti suur Baltikumi osas, muidugi on seal ka suur eesti arhiivraamatukogu eriti vanemast kirjandusest. Kogutakse vanu kaarte, pildimaterjali jne.

— Kuidas on pildimaterjaliga Eesti osas?

— See on ulatuslik, kuna paljusid pildi- ja negatiivide kogusid on doneeritud akadeemiale. Üks viimaseid on tuntud Tallinna meisterfotograafi Kirchhoffi tohutu ulatusega pildiarhiiv, mille ta pärandas Akadeemiale. Pean märkima, et eriti suured on ka meie Läti kogud.

— Millised on Idaakadeemia perioodilised ajakirjad?

— Neid on kaks: "Deutsche Studien" poliitilisel ja "Nordost Archiv kultuurilisel poolel. Ilmuvad neli korda aastas artiklitega uurimistulemustest.

— Ja teie enda publitsistilik tegevus?

— Kirjutan peale raamatute artikelid saksakeelses perioodikas, ka päevaajakirjanduses nii saksa, austria kui Shveitsi ulatuses. Just praegu tõlgin dr. Ilo Käbina eesti ja rootsi keeles ilmunud teost Eestist pärinevatest arstidest-maadeuurijatest saksa keelde.

30 Kanadast ja USA-st okup. Eestis

TORONTO (ME) — Möödanud nädala lõpul jõudis tagasi enamik nn. Kanada grupist, kes viibis kümme päeva Tallinnas. Tegelikult 30-liikmelisest eestlaste rühmast, kes enamikus olid naised, pooled olid USA-st.

Kõik koondusid Helsingis, kust sõideti üle lahe 26. mail Tallinna. Seal ootas sadamas Viru hotelli buss ja teejuht, kes selgitas, et liikuda võib vaid pealinna piirkonnas. Eraldi eksursioonid korraldati Tartu, Viljandi ja Pärnu. Üks turistidest, kes tahtis minna keelatud piirkonda oma vanemate hauale, köneles sellest liiga avameelselt hotelli telefoniga ja sai endale "saba" järele. Üldiselt kohalikud eestlased hoiatavad eksimiste vastu, kuna siis on oodata tapikorras väljasaatmist. Märgiti, et Tallinnas käivad sillutusja parandustööd ettevaimistusena eelseisvaks tänulaulupeoks. Olukorrad on mitmeti muutunud ka linna ümbruses. Kunagine puhas Pirita jõgi on nüüd roiskveega saastatud. Mullu oli sealt leitud isegi koolera pisikuid ja suplemine keelatud. Mälestusesemeid müüakse mitmesuguseid, kuid kuulsa Läänemere merevaigu osas pidavat olema ettevaatlik — enamik on odav imitatsioon.

Sydneys suri 6. juuni Rosalie Siniaid, sünd. 5. jaan. 1921 Tallinnas.

Eestis suri 25. aprillil Adele Kaasik, n-na Teder, sünd. 27. aprillil 1879.



Paul Keres kuulus akadeemiliselt US Liivika perre. Kui ta a. 1939 naasis Lätist pärast võidukat Kemeri-turniiri, olid teda liiviklased Tartu jaamas tervitamas.

Kõigil meeles P. Keres

Kogu maailmast tuleb üha uusi kirjutusi Paul Kerese mälestuseks. Nii on Londoni The Daily Telegraph tema kohta pikema ülevaate, autoriks on tema inglise sõber B.H. Wood, ajalehe maletoimetaja, kes märgib, et Keres on alati olnud austatud külaliseks tema kodus. Svenska Dagbladet siin Rootsis avaldas Axel Ornsteini artikli "Keres — kõik armastasid teda", eriti rõhutades suurmeistri erakordset sarmi, mis lõi talle sõpru kogu maailmas ja tuues ära tema võidupartii kuulsa Aljehhini vastu a. 1937. Dagens Nyheteri Berndt Söderberg on terve malenurga pühendanud Keresele, kes, nagu ta ütleb, on füüsiliselt küll surnud, ent ent elab edasi oma partiides kui kõigi maletajate eeskuju. Ta esitab Kerese partii maailmameistri Euwe vastu a. 1948.

New Yorgi Vaba Eesti Sõna kirjutab lähemalt Kerese viimasest välisreisist Kanadasse, kust tagasisõidul ta suri, järgmist:

— Malekuulsus Paul Keres viibis teatavasti mitu nädalat Kanadas, kus võttis osa Vancouveri maleturniirist, tulles seal võitjaks. Võib öelda, et oma elu viimased nädalad veetis Keres seega vabaduse maal.

Kanadasse vene võimud ei tahtnud Kerest algul lasta. Alles siis, kui Kanada Maleliidu endine esimees John Prentice, jõukas metsatööstur, tegi erakordse lennu Moskvasse, et Kerese väljasõiduks luba saada, andsid venelased lõpeks eesti maletajale loa Vancouveri turniirile sõita. J. Prentice oli suur "Kerese-fan", nagu siin öeldakse, ta pidas Kerest üheks huvitavamaks ja silmapaistvamaks malemeheks maailmas.

P. Keres saabus kõigepealt Montreali, kus ta andis simultaani kanada maletajatele. Edasi ta peatus Kingstonis ins. Kalev Pügi juures, kes on Kanada Maleliidu uus esimees. Järgnevalt Keres käis Ottawas, siis Torontos, Hamiltonis jm., andes igal pool simultaane.

Vahepeal Torontos olles käis ta vaatamas ka Niagaara koske. Torontos oli Keres oma kauaaegse sõbra metsatööstur Nikolai Küttise külaliseks. Ta nautis igati Torontos veedetud päevi, külastas ka eestlasi ning käis nendega bridzhi mängimas. N. Küttis võimaldas tal kokkusaamisi ka kanada ajakirjanikega.

Keres põdes juba pikka aega podagrat. Kanadas viibides viidi ta nüüd ka selle ala eriarsti juurde, kes andis temale rohtusid, mida okup. Eestis ega N. Venes saada pole. Kanada külaskäigul Keresel ei olnud valusid, kuid ta varustas end siiski igaks juhuks paremate rohtudega. Eestlased, kes temaga kokku puutusid, jutustavad, et Keres oli üldse heas tervislikus olukorras ja seetõttu tema surm südamehäire tõttu Helsingis oli tälelikuks ootamatuseks.

Ka Vancouveris oli Keresel kokkupuuteid eestlastega. Tema ringsõidutajaks oli siin maalikunstnik Valter Saks, kes viis ta teiste eestlaste juurde, kala püüdma ja väljasõitudele.

1971. a. P. Keres sai Ameerikast auto. Kuna sellele ei olnud võimalik saada N Venest tagavaraosi, siis kasutas ta nüüd juhust mitmesuguste osade, ka kummide hankimiseks eestlastest tuttavate kaasabil. Muuhulgas külastati jõuka pärnaka Jakob Kempi kodu, kellega koos tehti Lääne-Kanada mägises maastikus ringsõite. Ajuti oli rooli taga istunud ka P. Keres, kes oli osutunud heaks ja kogenud juhiks.

Ilse Urm, n-na Jürgenthal, tähistas Austraalias Thirlmeres 60-ndat sünnipäeva. Pärit Haapsalust, sai ta hariduse kohalikus gümnaasiumis ja Tallinna linna nais kutsekoolis, kus ta omandas käsitöö õpetaja kutse. Oli hiljem Naisliidu käsitööinstruktoriks. Praegu "Triinu" kaastöölisi.

• Uudiskirjandus

"TRIINU" SUVENUMBER

Naisteajakirja "Triinu" suvenumber on ilmunud, mille sissejuhatusena peatoimetaja V. Poska-Grünthal avaldab toimetajaveerul mõtteid 1975.a. eesti raamatuaasta puhul. Praost K. Raudsepalt on kirjutus "Meie ootame pälkese tõusu". Hannes Oja "Kaks Võidupüha" jutustab Soome põgenenud eesti vabatahtlike Võidupüha pühitsemisest 1943. aastal Karjala Kannasel Jalkala õppelaagris, mis andis eesti vabatahtlikele nende sihtide ja veendumuse ebakindlas otsimises päevapealt kindla ideoloogilise suuna. Artiklile on lisatud kolm fotot selle Võidupüha pühitsemisest õppelaagris.

Vaike Lugus "Vabaduspäev jumala aastal 1975" kõne, mis peetud Vabaduspäeva pühitsemisest Albany-Shenectadys. Gustav Suits: "Kaastundmus". Ignas Tõrmaküla "Sillajutud", sillaehitamise kavatsusest Välis-Eesti ja Kodu-Eesti vahele, milline plaan eriti meie noorte hulgas olevat maad võtnud. Betti Alver "Tähelend". V. Ernesaks "Mõtteid noortele ja vanadele".

Gustav Ilves: Maailmalaager Metsakodu. Kaul Kadak "Pisut briljantidest". Paul Kents, mag. geol. jutustab artiklis "Punane mägi" tema poolt suurimast vaselademe avastamisest. Alf Kubbo "Vikerkaaresümfoonia". Ilmar Rebane: "Seitse maailma imet." J. Järv "Mõnda looduslikest ravimitest", artikkel, milles muuseas leidub ka juhatust vähihaiguse ravimiseks kasutatava kasekäsna leidmiseks ja selle kasutuskõlblikuks tegemisest.

Adele Untilt luuletus: "See oli ilus aeg". V. Poska-Grünthal: "Kohtumine Meery Jürgenson-Devergnasega Montrealis", milles on juttu andekast eestlannast, kes sõjakeerises sattus Prantsusmaale, süvenes prantsuse oludesse ja prantslaste mõttelaadi, nii et sellest andekast naisest sai edukas luuletaja ja ajalehtede kaastööline, missugust olukorda kasutas muuseas ka Eesti saatuse tutvustamiseks prantslastele. Järgneb rubriik: Vastuseks lugejate kirjadele. E. Liiv-Blitzner kirjutab vabas Eestis tuntud balleriinist Klaudia Maldutisest. Merikeselt luuletus "Esimene".

Erna Mihkelson: "Eesti naisheliloojaid võõrsil", milles on juttu Sydney Eesti Seltsi naiskoori "Leelo" koorijuhist Irene Haldma-Eelmast tema 60. sünnipäeva puhul. Järgneb V.P. kirjutus "Merike Lepa haruldane elukutse" — viljapuude eest hoolitsemine, eriti kevad-talvel viljapuude okste saagimine. Järgneb "Triinu" käsitöö-osa, kus Ene Rungelt on Hargla-Valgamaa poisiülikond IX sajandi, keskpaigast.

Helve Poskalt — "Haapsalu rätik" kudumise õpetus. Erna Klemmer soovitab kasutada eesti laste lugema õpetamiseks Valdek Lenki poolt koostatud õpperaamatut "Õpeta mind lugema". Hilda Tamjärvelt ja Luise Ennolt on õpetus kahe eestimustrilise laudlina valmistamiseks. Therese kirjutab "Mida suvel selga panna?", millele on lisatud kolm kena modelli. Nora Külmalt artikkel "Vennasrahva lennuliin", milles jutustatakse selle saamisliugu ja tema tegevust 17 eri maas oma 39 osakonnaga.

Ajakirja kaanel on toodud pilt kirjanik Salme Ekbaumist, samuti Toronto ajalehest "Sun" toodud foto Lia Laanemetsast, kes on valitud "Päikesepaiste neiuks".

"Triinut" saab Tellida: c/o V. Poska-Grünthal, Torsvikssvängen 29, Lidingö, aastas kr. 20, üksiknumber kr. 5:-

Lugeja kirjutab

MIKS EI HINNATA VANU TRADITSIOONE?

Norrköpingi 3, laulupäev on juba kaugel seljataga. Kõrvus aga kestab ja kajab jätkuvalt vaba eesti mehe ja naise võimas laul. Laulupäev õnnestus üle ootuste ja töi kokku kaugelt üle tuhande rahvuslikult häälestatud Rootsi eestlase. Paljudele, kes elavad üksikult ja eemal eestlaste keskustest oli see nagu vitamiinsüstiks, et mitte unustada oma päritolu, keelt ja rahvuslikku uhkust. Kogu rahvusgruppile kujunes õnnestunud laupäev aga ühtekuuluvuse ja tahte demonstratsiooniks, et voidelda koigi nende jõudude vastu, kes vägivaldselt valitsevad ja orjastavad meie maad ja rahvast nii tegelike käskijatena ja kaasajooksikuina.

Kõige selle ilusa ja meeldejääva juures esines aga üks suur puudus: miks ei oldud kutsutud kaasa meie teise rahvuskiriku esindajaid Kontsert-jumalateenistusele, kus esines viis Eesti Ev. Luteri kiriku vaimulikku eesotsas auväärse peapiiskopiga? On ju üldtuntud tõsiasjaks, et selliste suurte rahvuslike ürituste puhul on kahe suurema rahvuskiriku vaimulikud alati teeninud kõrvuti ja saatnud palved koos taevapoole oma maa ja rahva vabanemiseks.

Imelikuna tundub asjaolu veel selle tõttu, et Norrköpingis on Eesti Ap. Õigeusu Kiriku kogudus töötanud 30. a. vahetpidamata ja korraldajatel oleks olnud kerge ülesanne võtta sealsete inimestega ühendus ap.õigeusu vaimuliku kaasakutsumiseks. Vabas Eestis oli ap.õigeusuliste üldarv 19% kogu rahvastikust. Kui me seda arvu ka siin arvestame, siis oli 1.300 laulupeo osavõtja juures 200—300 inimest kuuluvusega Eesti Ap.Õigeusu Kirikusse. Seega põhjendatud soov.

Mis aga kõige sellejuures veelgi tähtsam on, on nende traditsioonide jätkamine, mis pärinevad Kodu-Eestist ja mis meile peaksid olema pühad. Ja veelgi enam: nende traditsioonidega jätkame meie oma olemasolu de facto ja de jure kontinuiteeti.

Martin Juhkam

EESTLASED APPI!

Igapäevase elu probleemid jäävad tihti suurte poliitiliste probleemide varju, kuni kuskil miski praguneb ja avalik arvamine üllatusega avastab, et tõelisus on hoopis teistsugune kui seda ametlikes teadaannetes esitatakse.

Pariis ja terve selle ümbrus on praegu hävimisohus. Need, kes seda linna pole kümme aastat näinud, ei tunne teatavaid kohti üldse enam ära: kandilised tornid lõhuvad linnasilueti ja autoteed undavad läbi elamurajoonidest ja mööda ajaloolistest, põhimõttelikult kaitstud mälestusmärkidest. Elanike arv kahaneb iga aastaga.

Eeslinnad on veelgi halvemas olukorras. Seal aga suureneb elanikearv meeletult, sest vanad huvitavd külad ja lossid tehakse maatasa ja asemele tulevad koledad kõrghooned millesse topitakse Pariisist väljaaetud elanikke ja muid provintslasi, kelle töökohad pealinnas.

Juba mõnda aega hakatakse aru saama, et kui praegusele urvanisatsioonile ei jõua piiri panna, siis ootab meid kõiki katastroof. Ka valitsus manitseb nii kuidas oskab. Kuid kahjuks on võim siiski veel nende käes kes ainult hangeldavad ja ksu taga ajavad, ja kellele need viimased Pariisi piirkonna maalapid pakuvad suurepäraseid ärivõimalusi.

Montmorency on väike ajaloolline linn rohelise künka otsas — ainus oaas Põhja-Pariisi betooniväljaku keskel. Seal kirjutas Jean-Jacques Rousseau oma parimad teosed ja 1830.a. revolutsiooni järel kogunes sinna poola emigrante ja poeete nagu Miczkiewicz. Ka Chopin olevat paar päeva selles kaunis kohas veetnud.

Kaks aastat oleme juba võidelnud selle linna säilitamise eest. Oleme üht-teist võitnud, kuid meie vastased on võimsad ja nende vahendid lubavad kiiresti tegutseda. Otsustasime asja viia avaliku arvamise ette ja paluda kõiki, kes Montmorency'st on kuulnud või lugenud, kirjutada otse Prantsuse Vabariigi presidendile.

Prantsuskeelne tekst, millest on juba saadetud mitmed sajad eksemplarid Elysée Paleesse, on järgmine:

"Monsieur le Président de la République,

La région Nord de Paris est déjà profondément défigurée.

Montmorency est un site encore exceptionnel, mais, d e c e fait, convoité.

Vous avez pris la décision de protéger l'environnement dans la région parisienne. Sauvez Montmorency!"

Paljud on selle teksti maha kirjutanud. Teised on isiklikult midagi juurde lisanud. Peaasi on, et Président saab igast maailmakaarest kirju milles teda palutakse Montmorency linna päästa.

Selge on see, et Montmorency saatusest ja meie tegevuse tulemustest oleneb kogu Põhja-Pariisi ringkonna tulevik. Saja aasta eest tegid poolakad selle linna ajalugu. Nende dünamism on on longu jäänud. Miks ei võiks eestlased asja üle võtta?

Kirjutage ükskõik mis keeles, aadressil: Monsieur Giscard d'Estaing, Président de la République Francaise, Palais de l'Elysée, Paris, France.

Tänu ette kõigi nende nimel kes teavad et häda nõuab kiiret reageerimist.

Fanny Sivers
5, rue Pasteur
951 60 MONTMORENCY, France

Peapiiskop ka USA-sse

Peapiiskop Konrad Veem asus teele Austraaliasse, et külastada sealseid eesti kogudusi ja pidada piiskoplikke jumalateenistusi Sydneys, melbournes, Adelaides, Canberras ja Thirlmeres.

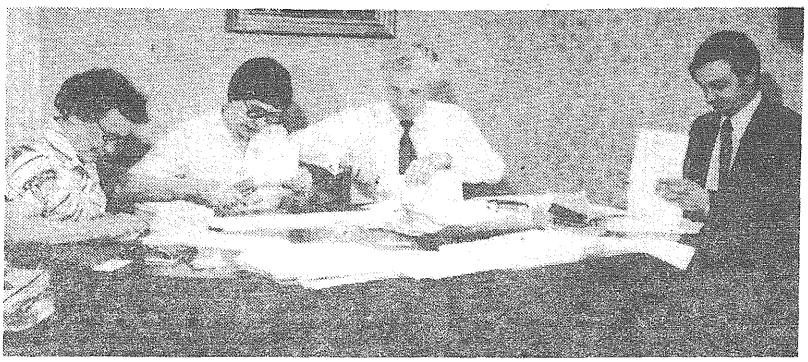
Teekond Austraaliasse on ühendatud USA koguduste külastamisega. New Yorgis toimus 19. juunil koosolek konsistooriumi asepresidende G. Rediga ja assessorite Aleksander Hinno ning Rud. Kivirannaga. Ta pidi osa võtma ka jumalateenistustest. Peapiiskopi oluilsemaks ülesandeks on aga kohtamine rahvusvaheliste kiriklikuorganisatsioonide esindajatega.

New Yorgist sõidab peapiiskop San Franciscosse, et osa võtta Läänneranniku Eesti Päevadest ja pidada nõu sealsete eesti kogudusete tegelastega. Läänerannikult läheb reis edasi üle Vaikse ookeani Austraaliasse.

Moskva saatis karguri tagasi

SYDNEY (VES) — Omapärasema demonstratsiooniga austraaliastele said hakkama Vene võimud, lubades sinna sõita noorel viiuldajal Jermolenkol, kes teatavasti aastapäevad tagasi viibis Austraalias. Ta tahtis siis jääda sinna, kuid muutis otsust ja toimetati Vene võimude poolt tagasi Moskvasse. See töi kaasa mõlema maa vastastikuseid süüdistamisi.

Nüüd saabus Jermolenko tagasi Austraaliasse viisaga, mille saamine temale pole olnud raske. Viisa antud küll lisraeli minemiseks, kuid Austrias oli Jermolenko soovi muutnud, ja pääses Austraaliasse. Ta toimetatud Austraalia kulul kohale, kus teda olnud ootamas koht riikliku ringhäälingu orkestris. Jermolenkot toetanud Austraalia tööliserakonna ametühingud, ja ka noored. Ta väitnud kindlalt, et väljapääsu viisa saamiseks pole tema osas kaastegev olnud Austraalia valitsus.



"Oma tuba, oma luba" ühingu juhatusliikmed ankeete ja selgitusmaterjali välja saatmas. Vasakult lerkur Liis Mesikep, esimees Muusa Ericsson, abiesimees Voldemar Kiviaed, sekretär Jaan Vilval. Juhatusse kuuluvad veel Alur Reinans, Alfred Ventsel ja Herman Luik, keda ei ole pildil.

Pensionäride Majale eri organisatsioon Selgitatakse soove

Ühing Oma Tuba Oma Luba asutati koosolekul 20. aprillil 1975. Asutavast koosolekust võttis osa 50. isiku ümber. Asutaval koosolekul võeti vastu töötoimkonna poolt koostatud põhikiri direktor Voldemar Kiviaedi asjatundlike selgitustega, kes juristina põhikirja kujundanud. Põhikiri võeti ettepandud kujul vastu paari täiendusega ning valitavale juhatusele tehti ülesandeks põhikiri keeleliselt viimistleda.

Nagu põhikirja esimesest paragrahvist nähtub on ühingu eesmärgiks koondada Rootsis elavaid eestlasi, kes soovivad kaasa aidata eesti pensionäride ühiselamu loomiseks. Ühingu liikmeiks võivad olla seega ka isikud või ühingud (esindajate kaudu) tahvad kaasa aidata projektiteostamiseks.

Ühingu Oma Tuba Oma Luba liikmemaksuks määrati kr 30: — nii üksikisikuile kui ka ühinguile.

Samas valitud juhatus jaotas töötülesanded järgmiselt: Muusa Ericsson, esimees, Voldemar Kiviaed, esimehe abi, Liis Mesikep, laekur, Jaan Vilval, sekretär. Ametita liikmed Alfred Ventsel, Herman Luik, Alur Reinans, Asemikud: Bruno Lee, Aurelle Võting, Juhan Kink, Mart Ojala, Siim Saare, Jüri Tuulik ja Hando Kask. Revidentideks valiti: Tõnis Lepp, Evald Tammert ja Hile Kink. Revisjoni komisjoni asemikeks: Jakob Puustusmaa, Kristjan Meikop ja Karl Koop.

Asutava koosoleku sõnavõttudest selgus, kuidas juhatus oma edaspidist tööd jatkaks, et teostada ühiselamu vastavalt majaelanikkude soovidele. Üks olulisemaid punkte näib olevat, nagu seda juba eelregistreerumisel selgus, vanade üksindustunde leevendamine, loodusliikut kaunis ümbrus, võimalikult puhas õhk ja sealjuures mitte rohkem kui maksimaalselt ühe tunni sõidutee linnast j m soovid.

Koosolekul esitatud ettepanekute ja varem kogutud andmete põhjal koostas juhatus Alur Reinansi asjatundlikul juhtimisel ankeedi, mis 150 isikule üle maa laialt saadeti mai kuu keskel, eestlasile, kes selekohase soovi töötoimkonnale kirjalikult teatanud. Peale ankeedi lähetati samaaegselt ka ühingu Oma Tuba Oma Luba põhikiri, asutava koosoleku protokoll ning Pg-sissemaksukaart liikmemaksu või toetuse sissemaksmiseks ühingu postigirosse.

Ligi 50 isikut on juba ankeedid täidetuna tagastanud ühingu aadressil: Oma Tuba Oma Luba, c/o Muusa Ericsson, Farkostvägen 12, 1 tr, 181 35 Lidingö.

Ankeedi vastused on vajalikud ühiselamu kujundamiseks ja vajaliku kapitali suuruse määramiseks. Kuna mitmed asjasthuvitatud on telefoni teel ja ankeedi kaudu huvitatud põhikirja 3-ndast paragrahvist võiks, siin mainida järgmist. Esiteks, hoiustamine algab niipea kui kõik ankeedid on vastustega tagastatud ja vajalikud arvestused tehtud.

Seega, mida kiiremini meie ankeedid täidame, seda kiiremini saavad meie asjatundjad konsuldid arvestustööd läbi viia, mille alusel elamu loomine teoks saab. Kuna meie iseenesest mõista vajame pangast ehituslaenu, tuleb ühingu liikmetel avada pangaarved ühes ja samas pangas, kuna ükski pank ei ole huvitatud ehituslaenu andmisest, ühingule, kus liikmetel on hoiused mitmes pangas üle maa.

Kuidas ja millises pangas hoiustamine toimub, teatatakse liikmeile otsekohe pärast seda kui ankeedid vastavate andmetega tagastatud ning juhatuse poolt konsultide abil läbi töötatud.

Nii ankeete kui ka ühingu põhikirja eksemplare on veel saadaval lähetamiseks neile, kes varem oma vastavast soovist veel pole teatanud.

Juhatus tänab kõiki, kes moraalselt ja majanduslikult on toetanud töötoimkonna ja ühingu tööd. Siinjuures võiks nimetada direktor Siim Saaret, ettevõtte Anatomiska Bandage ärijuht, Jaan Aloe, Elmar Eller, Tõnis Lepp ja palju teisi. Ühingutest on seninj Oma Tuba Oma Luba Liikmeiks astunud Eesti Punase Risti Samaritide Ring Stockholmis ja ajakirja Triinu kaastöölised.

JUHATUS

Anu Hõlpus abiellus Kenmores New Yorgi osariigis Thomas Dudzickiga.

Talvi Nõmm abiellus Baltimores Thomas Maskelliga.

Vesinik veest on tuleviku energia peamine allikas

Saksamaal Münchenis kuulsa Max Plancki Instituudi juures töötas viimase aasta jooksul vesinikuenergia probleemide uurijana eestlasest Princetoni ülikooli füüsikaprofessor Einar Hinnov. 45-aastane professor, olles lõpetanud Saksamaal uurimisülesande, viibib külaskäigul Stockholmis, mispuhul kasutame juhust temaga vestlemiseks.

Einar Hinnov, kes aastal 1956 kaitses Põhja Karoliina Duke ülikoolis doktori väitekirja tuleleegi spektroskoopia alal, on Princetoni ülikoolis spetsialiseerunud vesinikuenergia arendamise ja kasutamisvõimaluste uurimisele.

— Professor Hinnov, kas te ei jutustaks mõne sõnaga, mis on teie uurimistöö lähemateks eesmärkideks?

— Minu uurimistöö eesmärgiks on uue energia algallika loomine, mis suurel määral asendaks praegu kasutatavat õli ja kivisütt. Energia tuleks saavutamisele vesiniku aatomite sünteesist. Probleem on teoreetiliselt lahendatud, mitte aga praktiliselt — seisab ees väga raskeid probleeme. Näiteks tuleb tekitada temperatuure 100 miljoni kraadi ümber, et reaktsioon käiku läheks.

— Kuidas on vesinikuenergia kasutamisega praktiliselt. On seda kuidagiviisi juba rakendatud inimese poolt või looduses üldse?

— Praktiliselt on vesinikuaatomite sünteesist tekkivat energiat inimene senini rakendanud vaid vesinikupommis. Looduses esineb vesinikuaatomite tuumasüntees päikese- ja tähtede energia algallikana.

— See tähendab, et sama energia, mis oli vesinikupommis ja hävitas, on rakendatav praktiliselt?

— Täpselt nii. Sama energia tuleb vaid taltsutada. Praktilised lahendused võtavad aga minu arvates veel aega vähemalt 30 aastat.

— Nii et 30-40 aasta pärast võime sõidata võibolla oma elektrilambid vesinikuenergiast toodetud elektriga?

— See oleks loomulik areng.

— Kas vesinikuenergial on teiste energiaallikatega võrreldes erilisi eeliseid?

— Eelised on suured. Kõigepealt ei ole vesinikuenergia kasutamisel mingit plahvatuste ohtu. Teiseks on siin radioaktiivsuse probleem märksa väiksem kui aatomilõhestamiste puhul. Kolmandaks ei ole kasutatavatest materjalidest võimalik toota hävitusrelvi.

— Aga kui juba on olemas reiv: vesinikupomm?

— Vesinikupommi sütikuks on aga tavaline uraani-aatompomm, see tähendab, et kui aatompommi ei ole olemas, ei ole võimalik toota üldse vesinikupommi. Vesiniku enda saamiseks ei ole pealegi jõujaama tarvis — vesinik on kõikjal saadaval.

— Mis laadi on see vesinik, mida energiaks muudetakse? Kas sellele ei tule lõppu kord nagu konventsionaalsetele energiaallikatele, nagu õli ja kivisüsi?

— Kasutamisele tuleb niinimetatud raske vesinik, mida leidub piiramatult tavalises vees. Ja vee lõppemist ei ole ette näha. Seega praktiliselt on toormaterjali hulk ammendamatu, samuti kõigile kättesaadav.

Usutles: JUHAN KOKLA

Tallinna vallutaja aukodanik

TORONTO (VE) — Kaardiväe polkovnik Vassili Võrk, Eesti Laskurdiivisi 354. polgu komandör juhtis 1944 sügisel eelsalka, kes "vabastas" Eesti pealinna Tallinna. Praegune Tallinna linna täitevkomitee andis endisele sõjamehele linna aukodaniku nimetuse.

8. mail oli Tallinnas Võrgu austamine, kus teda "Rahva Hääle" andmetel "soojalt õnnitlesid EKP Keskkomitee büroo liige, partei Tallinna linnakomitee esimene sekretär Johanson ja linna täitevkomitee esimees Kallion."

Võrgule anti üle Tallinna aukodaniku diplom ja medal. Polkovnik Võrk tänas talle osutatud au eest ja kinnitas, et ta ka edaspidi "pühendab kogu oma jõu Nõukogude kodumaa teenimisele ja noore põlvkonna kasvatamisele ustavaks kommunismiüritusele."

Polkovnik Võrk on mõningate teadete järgi Venemaa eestlane, kellele oli määratud sakslaste poolt loovutatud rindel esimesena Tallinna jõudmine. Üks talle alluvaist ohvitseridest, ltn. Lumiste olevat esimesena punase lipu viinud Toompea tippu.

Heinrich Savoja Endla de Mattia abiellusid Ft. Washingtonis. Peigmees on New Jerseyst, pruut töötab kongressi raamatukogus.



Oskar Kopleri foto Göteborgi Eesti Algkooli lõpuaktuselt õpetajatest, lõpetajatest ja lõpetajate vanematest. Istuvad vasakult: Mai-Liis Laurits, Arvi Moor (EPL), Marie Suur, Eero Tarjus, Mare Riisenberg, Anneli Kuldasaar, pr. ja hr. Kuldasaar. Seisavad teises reas vasakult: pr. Lausen, Jaan Laussen, Lennart Sandström, Olev Lilleste, Urmas Milder, Mats Ojaste, Riina Sooaru, hr. Sooaru ja pr. Laurits. Kolmandas reas: hr. Laussen, pr. ja hr. Milder, pr. ja hr. Sandström, pr. ja hr. Lilleste, hr. Ojaste, pr. Sooaru ja hr. Laurits.

Alb. Meerik 60-a.

Pühapäeval, 29. juuni tähtub 60-es eluaasta ins. Albert Meerikul, Misomex AB juhatuse esimehel ja kauaaegsel firma tegelikul juhil asjaajaja-direktorina, A/S Eesti Maja juhatuseliikmel ja Eesti Päevaleht Förlags AB juhatuse esimehel.

Albert Meerik kuulub iseseisvuse põlvkonda, kus noores edasirühkivas püüdlikus ühiskonnas domineerisid vabaduse-entusiasm, rahvuslik idealism, majandusliku heaolu loomine, kodanike haridustaseme kiire tõstmine ning rõhutatud soov saada samaväärseiks euroopiasiks kultuuriliselt. Kõik see peegeldub juubilaris ja tema mitmepalgelises majanduslikus kui ka ideelises-aatelises tegevuses.

Saabunud võõrale maale paljaste kätega ja ainult selle varaga, mida moodustas tubli eesti tehniline haridus, alustas Albert Meerik koos koolikaaslase Hartvig Soega katseid midagi üles ehitada, midagi luua. Igapäevase töö kõrval tehnilisel alal tuldi kokku ja nuputati, mida ette võtta. Tulemuseks oli väike töökoda Hägerstenis, kus lahendati probleeme foto- ja graafikatehnika alalt ja valmistati vabadel tundidel vastavaid aparaate.

See oli eduka rahvusvahelisega firma Misomex AB stardiks, milline peagi leidis oma pärisala täisautomaatsete litograafiliste paljundusmasinate tootmises, mis olid revolutsioonilised oma kiirusega, täpsusega ja produktsiooni litograafias märgatavalt hõlbustavad. Firma asutajad ja leiutajad võisid täie energiaga asuda oma ettevõtte väljaarendamisele, kusjuures kogu majanduslik-turustuslik vastutus lasus Albert Meeriku õlgadel, tehnilise arendamise võttis oma hoolde kompanjon — see "paarishärgade team" on sobinud suurepäraselt üle veerandsajandi, funktsioneerinud perfektselt ja edukalt, olles tuginev samal ajal sõprusele.

"Misomexi" rada on läinud sirgelt ülespoole ja firma on üks väheseid eestlaste poolt looduid, millele turg on ülimalt rahvusvaheline — — eksport ületab kaalukalt siseturu vajadused. Sealjuures on "Misomex" jäänud oma sisus eestiliseks, olles juhitud eestlastest ja andes tööd paljudele eestlastele. Albert Meeriku põhimõtteks on olnud alati samavõrdsus selle maa firmade sotsiaalse tasemega, kusjuures sammutakse sageli samm eespool. See poliitika loob kindlusetunde ja annab ettevõttele stabiilsuse personali osas.

Kuuekümnele eluaastale tagasi vaadates võib juubilar konstateerida, et entusiasm, enesesalgamine ja väsimatu töö on kannud märkimisväärset vilja ja nagu firma hiljutisel juubelil rootsipoolse kontserni peadirektor märkis, äratab see otse aukartust, "millega eestlased toime võivad tulla". See oli ühtlasi kompliment Albert Meeriku tähelepanuväratavale elutööle.

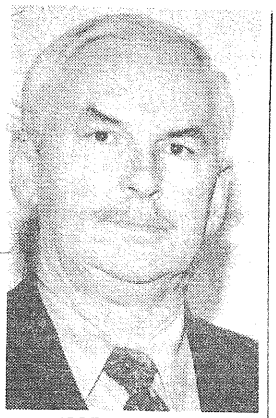
Albert Meerik on selle ülesehitustöö kõrval alati südamega kaasas olnud eestlaste rahvuslikus tegevuses ja võitluses, pannes ka praktiliselt käe külge, kus see osutub vajalikuks. Nende organisatsioonide hulgas, kus Albert Meerik on aktiivselt praegu tegev, seisab Stockholmi Eesti Maja aktsiaselts, kus ta on pika aja jooksul juhatuses aidanud lahendada kerkivaid majandusprobleeme, m.h. esimese EM ostmisel lahendades kapitaliotsuseid üürniku probleemi, kes oli võimeline aasta üüre ette maksma, mis kergendas ümberehitamist ja võlgade amortiseerimist.

Korporatsioon Fraternitas Estica ridadesse kuuludes on Albert Meerik aidanud kaasa paljudes ideelistes ettevõtetes, m.h. organiseerides Konstantin Pätsi 100 aasta juubeli puhul auvilistlase mälestuse jäädvustamise trükitehniliselt erakordselt kauni mälestusraamatu väljaandmise.

Ta on pikki aastaid kuulunud ka Eesti Ettevõtjate Ühingusse, kuuludes selle varasemail aastail ka organiseerivasse juhatusse, kus algatati Eesti Maja teostamine.

Kui eesti ajakirjanduslikud mured kriitilisse tsooni sattusid ühenduses "Eesti Päevalehe" eraldamisega Eskilstuna-Kuriernist iseseisva majandusliku ühikuna, siis oli Albert Meerik see, kes kõhklematult oli koos oma partneri H. Soega valmis kandma majanduslikku riski ja ta on selle tõttu loomulik esimees Eesti Päevaleht Förlags AB-le.

Albert Meerik on viimastel aastatel kergendanud oma töökoormat Misomex AB-s eksekutiivse tegevuse üleandmisega teistesse



ALBERT MEERIK

kätesse, jäädes aga firmasse töötava juhatuse esimehena. Samal ajal on ta Misomexi sõsarettevõtte Estomatic AB, millise tööstus asub Söderhamnis, asjaajajaks direktoriks ning koos H. Soega omab ta ja juhib konsultfirmat AB Haldur, olles veel angazheeritud veel teistes ettevõtetes nii Rootsis kui välismaal.

Juubilarile on tema elus ja karjääris truuks toeks olnud abikaasa Ellen, n-na Küün.

Albert Meerikut õnnitlevad tähtpäeval teme akadeemilised kaasvõitlejad, kaasettevõtjad, organisatsioonid, kus ta on tegev ja kus ta oma abi ohtralt on annud ning tema arvukad sõbrad siin Rootsis ja kogu maailmas, kes temast lugu peavad ja hindavad kui lahtist ja toredat inimest. Head jätku!

KLA

Albert Meerik sündis 29. juunil 1915 Tallinn-Nõmmel jaamaülema pojana. Lõpetas 1934 elektriinsenerina Tallinna Tehnikumi ja a. 1935 Sõjakooli reservlipnikuna. A. 1937 oli Tallinnas Schilling & Co tehnilise osakonna juhatajaks ja hiljem kaasosanikuks, juhtides ettevõtet kuni natsionaliseerimiseni a. 1941. Okupatsioonis töötas Volta tehastes. Põgenenult Rootsi oli a. 1946—1950 Svenska Reläfabriken tehnilise osakonna juhatajaks, täiendades samal ajal oma tehnilist haridust õpingutega Stockholmi Tehnikaülikoolis.

Eesti lasteaed esindatud rootsi eelkooli-kursusel

Stockholmis korraldati juuni kuu keskel sisukas kursus päevakodude ja mängukoolide personalile Stockholms Socialstyrelse algatusel. Nädalapikkune kursus meelitas välja üle saja osavõtja, nende hulgas ka meie Stockholmi Eesti Lasteaia juhataja Erna Klemmeri.

Kursuse kava oli väga sisukas ning selle peamine ülesanne oli mängukoolide ja päevakodude personalile anda põhjalikku informatsiooni Rootsi seaduses määritletud eelkooli, "förskola" põhimõtetest ja ülesehitusest, ning selgitada kuidas 1. juulist k.a. uue seaduse rakendamine praegusi päevakodusid ja mängukoolisid mõjustab.

Juba mitmeid aastaid on eelkooli mõtet mõlgutatud. On sooritatud ka ulatusilk uurimine, mille põhjal Rootsi riigipäev detsembris 1973 vastu võttis seaduse eelkoolide rakendamiseks. Käesoleva aasta 1. juulil läheb seaduslik eelkool käiku, mis mitmes mõttes puudutab senini töötanud päevakodude ja mängukoolide sihte ja tööd.

Seaduse alusel on iga Rootsi komuun kohustatud eelkooli korraldama kõikidele lastele, kes aasta sügissemestriks on saanud kuus aastat vanaks. Lapsed kes peale esimest aastat veel algkooliks küpsed ei ole, veedavad seaduse alusel siis veel ühe aasta eelkoolis.

Aasta jooksul peab eelkooli tegevus hõlmama vähemalt 525 tundi. Eelkool on lastevanematele maksuline, kuid maksu suurust määravad omavalitsused ise, vastavalt kohaliku eelkooli kuludele ja ulatuslikkusele.

Pedagoogid loodavad eelkooli tegevusest palju head. Lastele antakse mängu vormis tõhusat ettevalmistust algkooliks. Õpetatakse kirjatähti tundma ja võibolla ka rehkendamist. Eelkooli peamine hüve, arvavad psühholoogid, on lapsi juba varakult harjutada tööks gruppides ning neid loomulikult ja samas ka ettevaatlikult sisse viia grupiühiskonda, mis sarnane koolide olukorraga.

Socialstyrelseni kursus käsitles peale puht informatiivse osa ka päevakodude ja mängukoolide tähtsust ühiskonnas, koostöö küsimusi personali ja lastevanemate vahel, laste erilisi vajadusi päevakodus või mängukoolis, tegevuse planeerimist ja veel palju muud.

Aineid tutvustati elavalt filmidega, ja referaatidega, mille järele ühiselt arutati ettetulnud probleeme.

Kursuse jaoks oli ka valmistatud töövihik, mille sisse oli paigutatud rida olulisi küsimusi ja ettepanekuid arutlusteks. Osavõtjate omad kogemused täiendasid huvitavalt ning tõhusalt kursuse põhiaineid ja kursus kujunes selles mõttes väga initsiatiivirikkaks. Nõnda arutati ja tutvustati ka päevakodudes esinevaid probleeme, õppevahendid, mänguasju ning üldiselt päevakodude ja mängukoolide sisustust ja eeldusi.

Intensiivsel kursusel kasutati palju grupitöö vormi, mis aitas



ERNA KLEMMER

kontakte luua osavõtjate vahel. Nõnda võeti kursusel ka vastu soovitus, et koostöö Socialstyrelseni, lastevanemate ja päevakodude personali vahel oleks veelgi intensiivsem. Et seda soovitust levitada, otsustati augusti kuul korraldada kokkutulek Stockholmi Eesti Lasteaias ja samas ka tutvuda eesti lasteaia tööoludega.

Erna Klemmer: "Kursus oli ülimalt hea initsiatiiv, kus pakuti palju puht praktilisi näpunäiteid ja vajalikku informatsiooni uue seaduse käiku laskmisel. Eelkooli seadus toob ka kaasa teatud ühtlustamise päevakodude ja mängukoolide vahel üle Rootsi, mispärast on tähtis tööd hästi planeerida ja kontakti hoida teiste inimestega samal tööalal. Kursusel sõlmisin väga palju huvitavaid kontakte, mis tulevikuks on väga väärtusilkud. Sain ka oma oskusi tõhusalt täiendada toredas ja konstruktiivses meeleolus nädalalisel kursusel."

Tarmo Sepp

140.000 kr. toetust USA eestlaskonnale kultuuritegevuseks

NEW YORK (VES) — Möödunud aastal rakendatud USA n.n. "etnilise pärandi programmi" alusel määrati Eesti Teadusliku Ühingu USA-s kaudu eestlastele 35.000 dollarit kultuuriaiast toetust (140.000 Rkr.). Vastava taotluse koostas prof. Tõnu Parming, kes koostas ka summade kasutamisprogrammi. Juunis on ühingu vahendusel ilmumas juba ingliskeelne eestlaskonna lühiajalugu USA-s — "The Estonians in America 1627—1975".

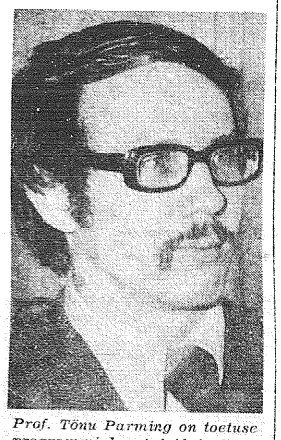
Rakendataval kaval on kolm peaosa, mis tegelevad allikmaterjalide kogumisega, keskkooli ja üldhariduslikul tasemel materjalide koostamise ja avaldamisega ning valitud. omakultuuri alade tugevdamisega. Tingitud seaduse sõnastusest ja eesmärgist, et koostatavad materjalid peavad olema kõikide noorte ja kodanike poolt tarvitatavad" peavad nad olema inglise keeles. Siiski peaks kava võimaldama iseteadvuse tugevdamist, eriti meie nooremas põlvkonnas, kus eesti keele oskus kasin.

Rakendamisele tulev kava on umbes kolme aasta töö tulemus, mis koostöösse viisid Eesti Teadusliku Ühingu, ERKÜ, Kultuurfondi, Toetusfondi, Koolifondi, New Yorgi Eesti Haridusseltsi ja Eesti Arhiivi, kelle esindajad New Yorgis 1972.a. seadsid üles põhimõtted, millele kava rajatud. Seal otsustati, et ETÜa peaks olema keskseks organisatsiooniks, kes kava koostab, keskvalitsusele esitab ja selle summade saamisel läbi viib. Samaegselt määras ERKÜ seaduses nõutava eestlaskonda esindava nõuandva nõukogu koosseisu. Mõlema organisatsiooni raames koordineeris tööd T. Parming, kes erikoosoleku kokku kutsus.

Allikmaterjalide kogumisele pandi erilist rõhku, kuna praegu on puudulikud kogud, bibliograafiad kui ka teatud perioodide kohta informatsioon, mis hädavajalikud USA eestlaste ajaloo hindamiseks.

See kava osa on jagatud kolmeks. Määratud on mõnituhat dollarit Eesti Arhiivile Lakewoodis, et koguda USA-s tegutsevate ja tegutsenud organisatsioonide arhiive, USA-s ilmunud eesti perioodikat, paguluses ilmunud perioodikat ja ingliskeelseid materjale eesti aineil.

Toetuse eesmärgiks on võimaldada arhiivil olla peakeskuseks eestlaste ajaloo alal USA-s. Väiksem summa on mõeldud Eesti Heliloomi Keskuse juures New Yorgis rajatud Eesti Muusika Arhiivi toetuseks.



Prof. Tõnu Parming on toetuse programmi koostajaid ja tegelik rakendaja.

Kava kolmanda peaosa eesmärgiks on tugevdada kultuuri säilitavaid inimressursse eestlaskonnas. Kavas on toetada majandusliikult rahvatantsu, võimlemise, teatri ja kooride (eriti noorte kooride) alal tegutsevate nooremate juhtide väljaõpet ja kordusõpet.

Toetuse määramine on silmapaistvaks saavutuseks, arvestades, et mõlemal aastal on esitatud paartuhat sooviavaldust, toetust väärivate arv on olnud aga paarkümmend. Osa summasid tuleb rakendamisele juba käesoleval suvel, osa hiljem, kuna toetus saabub veerandaastate viisi eelarve kohaselt.

Esimesed kindralid

Seoses n.n. ülendamisvaidlustega kirjutas New Yorgi Vaba Eesti Sõnas F. Limberg, et esimeseks iseseisva Eesti kindraliks oli Andres Larka Ajutise Valitsuse otsusega 4. veebruarist 1918 ülendati alampolkovnikust kindralmajoriks, et talle anda rohkem prestiizhi saksa okupatsioonivägede silmis, kuna Aleksander Tõnisson ülendati polkovnikust kindralmajoriks alles 12. märtsil. Sellele asjade kujutlusele vaidelb vastu Stockholmis elunev vanade dokumentide koguja, keemialitsentsiaat Kaljo Käärik, kes kirjutab:

"Vastavalt antud "Päevakäsk Eesti Sõjavägedele No. 6, 12. märtsil 1918. a. P.2, Inspektori jaoskond" öeldakse järgmist.

"Allpool järgnewas nimekirjas tähendatud Eesti sõjawäe ohwitserid ülendatakse väljateenitud aja järele kõrgemasse aukraadi, nende hoolsat teenistust ja tööd Eesti sõjawäe organiseerimises tähele pannes:

1. Oberst Tõnisson, Aleksander — kindral-majoriks.
2. Oberst Pöder, Ernst — kindralmajoriks.
3. Kindralstaabi oberst Larka, Andres — kindral-majoriks.
4. Kindralstaabi kapten Reek, Nikolai — alam-oberstiks.

. . .8. Tähendatud muudatuse käsin ülewalpool nimetatud ohwitseride teenistuse kirjas ära tähendada.

Alguskirjale allakirjutanud:

Eesti Sõjawäe Ülem, Kindralstaabi Oberst Larka.

Alguskirjaga õige:

Staabi Ülem, Kindralstaabi Kapten Reek."

Päevakäsk on ka saksa keeles "Tagesbefehl für die estnischen Truppen", sellest ka aukraadid nagu alam-oberst jne.

Vastavalt sellele päevakäsule on esimene Eesti kindral A. Tõnisson, seda ka vanuselt, kuna ta ülendati polkovniku aukraadist. A. Larka oli enne 24. veebruari podpolkovnik ja ta ülendas ennast 12. märtsil kindral-majoriks. Ilmelik on, et ta seejuures kasutab aukraadi "oberst" ja mitte "alam-oberst", mis vastaks podpolkovnikule.

F. Limbergi andmed, et A. Larka ülendati kindral-majoriks 24. veebr. on arvatavasti võetud albumist "Eesti Vabadusristi Kavalerid, 1935", kuid selles albumis seisab ka, et esimene Eesti kindral oli Tõnisson. Elulood selles albumis on aga isikute poolt ise kirjutatud. Senini, kuni meil pole mingit muud. alust (dokumenti), peame uskuma seda, mis seisab päevakäsus."

Riin Rivanool

KALA

Kalu on mitmesuguseid. Mõni sünnib süüa ja mõni ei, mõned on pisikesed ja teised jälle suured. Mõned kõlbavad ainult kassile ja mõned tulevad inimeselegi kallale.

Kala püüdmine ja selle suuruse määramine aga on niivõrd laialaulatuslik teadus, et selleks peab sõna võtma või koguni raamatu kirjutama mõni tegelik kalamees ja just selline, kellel eriline anne on kõike ikka veidi suuremalt näha.

Mina kalamees ei ole aga kalapüüdmist olen kord siiski proovinud. Ei sest tulnud midagi. Esimese nutu nutsin siis, kui vingerdava ussi õnge otsa sain ja teise siis, kui kalake otsa hakkas. Lasin ta vette tagasi, et las elagu! Ussiga oleksin sama teinud, aga selle oli kala juba ära söönud. Õrn hing, saate aru, süda lihtsalt ei kannata. Aga see on üks igavesti silmakirjalik jutt, sest kala ma söön hea meelega, ainult et püüda. . .

Piranhad on sellised kalad, kes igale veesolejale kallale tulevad ja suures parves inimesegi natukese ajaga ära söövad. Ma ei usu. Need kalad aga elavad Amatsooni kuulsas ja kauges jões ja ma oleksin koledasti tahtnud proovida, et kas ikka on nii. Mõtlesin, et kõlgutaksin vaid veidike varbaid vees ja vaataksin, kas tulevad. Mõne asi, kui siis veidike näksavad.

Kui me ühel oma reisil aga Amatsooni suudmesse Belemi linna lennuväljale maandusime, oli juba sealgi selline niiskus ja kuumus, et hinge tahtis võtta ja jõge pidi reis jäi selle leitsaku pärast tegemata. Nõnda ma siis kindlasti ei teagi, kas piranhad mulle kallale tuleksid, kui jalgu vees kõlgutaksin, või ei.

Maal on meil allikas ja sellega olid suured plaanid. Palju aastaid tagasi, kui Aadam alles pool-poisike ja me oma pojad alles pärispoisikesed olid, tehti siis "süsteemi". See tähendab seda, et lasti kaevata üks tiik ja sealt jooksis torusid pidi vesi teise ja kolmandasse tiiki ja taheti neis hakata kasvatama forelle. Kui te nüüd terakesegi kaladest midagi teate, siis taipate sedagi, et forell on üks puhia ja külmavee kallis kala.

See "süsteem" on nüüd juba ammu ära ummistunud, tiigid rohtu täis kasvanud ja allikaski hakkab kuivama. Kala pole kuskil, vaid konnapoegi, kalamaime ja tillukesi vähke võib vahest muude elukate kõrval näha. Viimases tiigis on ujumiskoht ja hüppelaud ja just nüüd — uskuge või ei — nägin mina seal päikesepaistelise ilmaga vee põhjas suurt, täpilist kala.

Kutsusin Aadama tunnistama.

"Forell," teatas ta, kui oli asja põhjalikult uurinud ja see oli ka ainuke kord, kus see elukas end Aadamale näitas. Mina aga olen teda sageli näinud.

Kuna minusuguse naiselik aju ja matemaatiline taipamatus mõõdustikust midagi ei tea, siis on Aadam alati see, kes külalistele näitab, kui suur kala meil tiigis elab. See ei ole mitte alati ühesuurune, vaid oleneb sellest, kui palju teie kalaasjandusest teate ja milline suurus teile imponeerib. Asjatundja teab, et forell väga suureks ei kasvagi, nii et siis nende jaoks on see pisut pisem ja teistele pikkusmõõdud suurenevad.

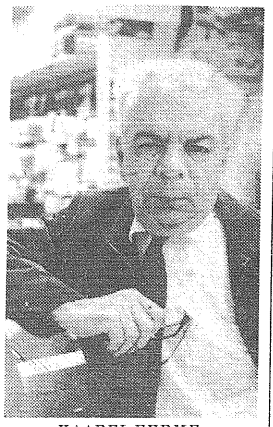
Nõnda me siis elasime. Käisin selle kalaga iga päev kohtamas ja teataval kellaajal ja päikesepaistes oli ta samal kohal alati ootamas, kuni ühel päeval oli kadunud. Ükski otsimine teistelgi kellaaegadel tagajärgi ei annud ja nii oligi meie forell läinud. Kuhu ja kuidas, ometi?

Mõned päevad hiljem juhtusin nägema, kuis üks suuremat sorti kala lobistas hädaga lombis, mis oli toru all, kust vesi tiigist välja ja suure jõe poole jookseb. Oli kassikala, täpiline nagu forellgi, ainult et teravad ja mürgised ogad nagu kassi vurrud nina juures. Püüdsin ta sealt korviga kinni ja viisin tiiki. Ja uskuge või ei —teisel hommikul oli meie forell oma endisel kohal tagasi.

Kui te ei usu, tulge vaadake! Aadam viib teid siis tiigi äärde hüppelauale, sealt vahite käsi päikesekaitseks silmade ees sügavasse vette ja kui te kala ei näe, lasete kõhuli hüppelauale ja uurite silmad vee ligi edasi. Kui te ikkagi ei näe, siis raputab Aadam kahetsedes pead ja näitab teile vähemalt, kui suur siis see kala meil on. Enne vaatab ta teile veel uurivalt otsa, seab siis käed lapiti ja näitab käte vahemaaga selle pikkuse ära nagu kalamehed ikka teevad.

Mina oma ebamatemaatilise silmaga muidugi ei oska hinnata, kui suur see pikkus just on ja see oleneb muidugi ka sellest, missugune mulje te endast jätnud olete, aga suur on see kala ikka küll.

Nii et tulge meie forelli vaatama!



KAAREL EERME

Kaarel Eerme 70-aastane

Torontos elutsev Kanada eesti keskarhiivi esimees, ajakirjanik ja kirjanik Kaarel Eerme pühitseb 9. juulil oma seitsmekümnendamat sünnipäeva.

Ta on sündinud ja õppinud Tartus, seega põline tartlane, kuigi ajakirjaniku ülesannetes on töötanud mitmetes teistes linnades. Juba õpilaspõlves on ilmunud tema luuletusi tookordsetes noorte ajakirjandes ja hiljem ka paljudes teistes ajakirjades ning ajalehtedes. Kuna ta ülikooli õppeaineks oli soome-ugri keeled ja kirjandusteadus, ilmus tema sulest hulgaliselt ka kirjandusarvustusi nii ajalehtedes kui ka ajakirjas "Eesti Kirjandus".

Juubilar alustas ajakirjandusliikku tegevust sõnumisaatjana juba aastatel 1922/23, kutselist tegevust alustas aga a. 1928 "Võru Teataja" toimetusliikmena ja hiljem tegevning vastutavtoimetajana. 1935 kutsuti ta Pärnu Päevalehe toimetajaks, olles selles ametis kuni 1940. aastani, mil okupandid lehe üle võtsid. Ajakirjanikuna on ta olnud pidevalt Tallinnas, Tartus ja mujal ilmuvate lehtede kaastööliseks ning ringhäälingu korrespondendiks.

Esimesel punaste okupatsiooniaastal elas ta Tartus ning siirdus 1941. aastal vabatahtlikult eesti sõjaväeüksuse 185, pataljoni, milline teatavasti 1942 aasta talvel Leningradi rinde piirkonnas umbes 90%-liselt hukkus.

Vabanedes sõjaväest astus ta Tartus "Postimehe" toimetuse koosseisu siseriigi ja kultuuriosakonna toimetajaknas, kus töötas kuni 1944 aastani ning läks siis uuesti vabatahtlikult sõjaväkke. Taandumise korras Saksamaale suunati eestlased Eesti Diivisi juurde Neuhammeri laagrisse, kus Eerme määrati Berliinis ilmuva ajakirja "Signali" toimetajaks. Kuni sõja lõpuni sai sellest ajakirjast ilmuda neli numbert. Sõja lõppedes järgnevad rasked sõjavangi aastad nagu paljudel eesti meestel. Eerme on sellest ajast kirjutanud kaks mälestustest "Päevata päevad ja ööta ööd".

Sõjavangist vabanedes õnneatub tal siirduda 1947. aastal talvel Inglismaale, kus töötab põllutöölaagris. Ka sealt jätkab ta ajakirjanduslikku tööd. 1954. aastast alates asub ta Torontos, töötades esialgu puusepanu. 1973. aasta aga siirdub kantseleiametnikuna pensionile.

Torontos võtab ta erilise innuga osa võtnud mimete organisatsioonide tegevusest, korraldades näitusi ja aktusi. Eriti märkida tuleb tema organiseerimisvõimet Ülemaailmsete Eesti Päevade osas, mispuhul oli tema korraldada hästi õnnestunud raamatunäitus. Alles hiljuti toimus Torontos Rahvusvahelise Karavani puhul Eesti Majas suur eesti raamatu näitus mille korraldajaks oli taas Kaarel Eerme.

Tema toimetatud on ligi poolsada trükist, millede ülesluegemine viiks pikale. Ka tema iseseisvate teoste hulk on auväärne, kui alguseks võtta juba 1926. aastal "Looduse" kirjastusel ilmunud luuletuskogu "Linnutee".

1974. aastal auhinnati ta näidend "Kuid kõik läks teisiti", mille Rootsis lavastas Lensi Rõmmer ja milline leidis teatrihuviliste hulgas head vastuvõttu. Järgmine näidend "Mu isamaa on minu arm" proloogi ja epiloogiga on veel käsikirjas.

Lõpuks olgu öeldud, et Kaarel Eerme on ka Eesti Päevalehe kaastööline. Need, kes tema panusega eesti kultuuri viljelemisel ja edasikandmisel on tuttavad, soovivad talle jätkuvat jõudu ja tervist.

HELMI MÄELO

•Balder Jaan

ÜLLATUS

Üks noor inimene jutustas mulle: "Sõõdi ja joodi kuni äkki ühele vanahärrale tuli peale nagu vaim: ta hakkas kõnelema vööras keeles, millest vähemalt mina aru ei saanud, sest see oli vene keel. Teised said aru, see paistis välja nende noogutavatest peadest ja naeratavatest nägudest, kui ka sellest, et vahetevahel avasid nemadki oma suud ja ütlesid ühtaegu samu sõnu.

Ainult minu kõrval istuv daam leppis vaid peanoogutamisega, sest tema suu oli täis, ta nosis kogu aeg süüa, mispärast mina teda oma mõttes nimetasin Nosinateks, vahel ka Nositanteks.

Vene keel hakkas nagu külge, igatahes levis kiiresti, nii et üks vanasaks teise järel pajatas lugusid selles keeles, endal silmad nagu uhkusest säramas, vist selle üle uhke, et näe, mida ma mõistan. Minul aga läks viimaks niisugune pealtkuulamine igavaks, kus ma midagi ei mõista ja seepärast ma küsisin Nosinatelt, et mis asja nad räägivad.

Nosinate vastas, et see isand seal köneleb seast, kes põlise tammepuu all õgis ennast törudest kõrini täis, siis oli pikali maas ja ägises. Mina vaatasin ehmunult Nosinatele, et kas ta on haavunud, sest oma lihtsameelsuses ma mõtlesin, et teda tahetakse mõistukõnega tõgada, aga asi ei olnud nii. Nosinate ütles, et vene keeles tuubiti omal ajal need lood pähe ja nüüd istuvad need igavesti pealuu sees, kust neid vintis peaga välja tuuakse.

Üks teine isand hakkas omakorda vene keeles rääkima ja mu lahke lauanaaber informeeris mind, et jutt on sipelgast ja rohutirtsust. Sipelgas vehkis kogu suve kõvasti tööd teha, kogus omale talvetagavara, aga rohutirts muudkui laulis ja laulis. Külm aeg jõudis kätte, äkki näeb, et pole midagi suhu panna, siis läks sipelgalt paluma. Viimane näitas talle ust, et mine nüüd ja laula ka. Eestlaste hulgas niisuguseid lauluselle ei ole. Meie inimene ei lähe kunagi teise laualt tahtma, ütles Nosinate ja tõstis endale laualt ühteteist ette.

Seejärel hakkas üks daam oma pealuu seest midagi välja tooma ja see tuli ladusalt nagu healt grammofoniplaadilt, mis on küll vana, kuid mida aeg ei ole rikkunud, nii et kuskil ei ole törr-törri.

Nosinate ütles mulle, et nüüd on jutt suurest külalislahkusest ja kalasupist, nii et vaene külaline kahmab viimaks oma mütsi ja vammuse ja paneb plagama.

Kasutades vahepeal tekkinud pausi ütlesin ma, et vaheldusekski oleks huvitav auväärt seltskonnalt kuulda ka mõnda eestikeelsest kirjanduslikku pala, kas ballaadi või poeemi või. . . Palun!

Tekkis sügav vaikus. Viimaks ütles keegi ees ja teised kordasid järel, et ega meie ei ole eesti koolis käinud.

Mulle tundus siis, nagu istuksid nad kõik edasi vene koolis, jäänud sinna kinni või jäetud kinni.

"Ega mina ei ole ka eesti koolis käinud," ütlesin ma.

Teie olete Ameerikas sündinud, see arusaadav, ega meie teie kohta ka midagi paha ütle ega mõtle, hakkasid nad läbisegi nagu mind vabandama, aga mina mõtlesin, et nüüd on kord näidata mida mina oskan. Jah, mul on ka omad trumbid, mis ma nüüd võidumehena välja mängin. Ja see, millega ma teid üllatan, on — eesti keel.

Lugesin neile peast ette "Kerkokella". Selle järel valitses toas nagu hauavaikus. Keegi ei rääkinud sõnagi. Viimaks ei suutnud nad oma imetlust taltsutada, hakkasid pomisema, et kuidas see võimalik on, Ameerikas sündinud ja. . .

"Aga ma olen ju eestlane," ütlesin ma.

Ise mõtlesin, et nüüd nad ütlevad, meie oleme ka eestlased, isegi head eestlased, kuigi meie pealuu sees on alles vene kool.

Ei, keegi ei lausunud sõnagi. Vaikus kippus piinlikuks minema, aga siis põrutas piduperenaime, et sööge ometi, mis teie naastute. Kõik toidud alles. . . Pean ma hakkama teile vägisi pulgaga sisse toppima? Seda kuuldes mõtlesin mina, et nüüd nad kargavad laua tagant ütles, kahmavad mantlid ja kübärad ja põgenevad ülepeakaela minema.

Ei, midagi niisugust ei juhtunud. Nad tõstsid endile ette ja Nosinate andis siin julgustavat eeskuju, kuhjates oma taldriku kõvasti täis. Kuigi nende peades istus edasi vene koolis õpitud tarkus, käisid nad kindlalt eesti põhimõtte järgi: Parem las vats rebeneb kui hüva roog üle jääb."

Seda jutustas mulle üks noor inimene.

• Ameerikast

Autokompaniid Detroidis teatasid, et maikuu teisel poolel oli 10 päeva jooksul uute autode müük väiksem kui kunagi viimase 14 a. jooksul ja ligi 28 prots. väiksem kui möödunud aastal samal ajal.

Gallupi ringküsimusele vastates 36 prots. demokraatide partel liikmetest pooldas senaator Edward M. Kennedy kandidatuuri 1976. a. presidendivalimistel. Alabama kuberner George Wallace sai 15 prots., teised arvatavad kandidaadid vähem.

76 senaatorit esitasid president Fordile kirjaliku nõudmise, et president toetaks Iisraeli taotlust täiendavalt 2 miljardi 500 miljoni dollari suuruse majandusliku ja sõjandusliku abi saamiseks USA-lt.

Ameerika kaubalaeval "Mayagüez" võeti Kambodzha vangistusest Hong Kongi jõudmisel ajakirjanike nõudmisel laadung kontrolimiseks lahti: selgus, et laev on tavaline kaup, mitte sõjavarustus ega luureabinõud, nagu väideti kommunistide poolt. Laev oli kauba peale võtnud Oaklandist, Kaliforniast.

Riiklik aeronautika ja kosmose administratsioon asus tegema ettevalmistusi uuteks Kuu uurimise lendudeks, kuid mehitamata maailmaruumisõidukitega. Kava järgi lendab sõiduk ümber Kuu ainult 65 milli kõrgusel Kuu pinnast, tehes ülesvõtteid Kuu maastikust ja pinna koosseisust.

• Eksamid

USA West Pointi kuulsa sõjaväeakadeemia lõpetasid BS kraadiga ja teisejärgu leitnantidena Alar Tomson ja Paul Martin, esimene New Yorgist, teine Detroidist.

Queensi kolledzhi New Yorgis lõpetas cum laude BA kraadiga Karin Ann Allik.

Wisconsini ülikooli USA-s lõpetas BS kraadiga pedagoogikas Luule Läte.

New Yorgi riikliku ülikooli lõpetas BA kraadiga psühholoogias Aino-Reet Parlo.

Sigtuna Humanistliku Gümnaasiumi lõpetas küpsuseksamiga Katrin Klaassen, kelle lõputööks oli põhjalik kirjand Tallinna ajaloost.

†

Armast abikaasat, ema ja vanaema

Elise Marie Jansen'it

Sünd. 27/8 1906 Järvamaal
Surn. 24/6 1975 Halmstadis

mälestavad sügavas leinas

KARL
JÜRI ja LAINE
KARL OLAV
JAN ERIK

Matusetalitus toimub esmaspäeval, 30. juunil kell 14.00 S:t Katarina kabelis Halmstadis.

†

Armast sugulast ja head sõpra

Juhan Parvel'it

mälestavad leinas

RUDOLF SAARE
ASTRID FREDHEIM
ANTS PEERMAN
ANTS PEERMAN
KARLA LEEMET
OSVALD PÕLLUAED
abikaasaga

†

Juhan Parvel'it

mälestab kurbuses

KUSTI PÕLD

Unustamata armast abikaasat

Aleksander Kalvik'ut

mälestab sügavas leinas tema III surma-aastapäeval 4. juulil

LIISA

†

Pika raske haiguse järele lahkus igavesele unele minu armas elukaaslane

Juhan Parvel

Sünd. 1/9 1908 Palmsel
Surn. 22/6 1975 Tyresöl

Sügavas leinas

HILDA

SUGULASED
Eestis ja Rootsis

Matusetalitus toimub reedel, 4. juulil kell 12.00 Uppståndelse kabelis Metsakalmistul.

†

Armast abikaasat, isa ja vanaisa

Alexander Koppel'it

Sünd. 28/10 1903 Pärnus
Surn. 23/6 1975 Göteborgis

mälestavad leinas

VILHELMIINE
HEINO
ARNO
EVI
LIIA ja HERMAN
THU ja MARTI
LA PSELA PSED

Puhka rahus!

†

Armast

Elise Jansen'it

mälestavad

ED. VANAAUS perek.
V. VANNAS perek.
P. RÄNI perek.
H. TAMVEL perek.
P. LUHANDI abik.
M. KIIGAJAN abik.
V. ENVERE abik.
P. KLEMET abik.
O. TUULIK abik.
J. LÖÖR abik.
K. LYYTINEN
E. LAINE
A. TEERN
M. HERMAN
M. SIHLAK
V. KVELL

Mõttevahetus:

Kaaseksistentsi võit

Eesti Päevalehes 29.1. ja 24.5. s.a. olen selgitanud Rahvusvahelise Naiste Aasta arenguhügu ajalooliste faktide taustal. Lootsin asja enda huvides sama asjalikku mõttevahetust probleemi lahendamiseks vabas maailmas asuvate eesti naiste hulgas. Kahjuks eksisin. Nende mõlemate artiklite kohta võtab sõna V. Poska-Grünthal 18. juuni numbris ja püüab tõsiasju segade advokaatlike keerutamistega. Ta küsib miks H.M. (mina) ei tulnud 5. veebruaril ja 18. märtsil Eesti Majja naisorganisatsioonide esindajate nõupidamisele vaid olen "oma mänginud mänginud korraldava toimkonna seljataga". Ometi teab V.P-G. et tema isiklikult telefoni teel kutsus nondele nõupidamistele naisorganisatsioonide esinaisi ja teisi soositud isikuid. Kuulun isiklikult EK naissektsiooni mistõttu olen mainitud koosolekutest informeeritud.

Sellest hoolimata, et minu selgitav artikel oli juba ilmunud, tehti 5. veebruari koosolekul otsus Rahvusvahelise Naisteaasta koosviibimist koos külalistega pidada 9. märtsil. Kordan siin, et 8. märts on juba 1910 aastast saadik kommunistlike naiste rahvusvaheline solidaarsuse päev. Nõukogude Liit on selle päeva puhkepäevaks tunnustanud (andmed ka rootsi entsüklopeediates) selle tõttu koosolek ei pidanud 9. märtsi sobivaks. Ka ei saanud orgide esinaised ilma juhatuste või peakoosolekute otsusteta kogu asjaga kaasa minna ega ka endid volitatuiks lugeda. Asi lükkus edasi.

Vahepeal aga toimusid orgides peakoosolekud, kus eranditult RNA koosviibimise ühine korraldamine otsustati eitavalt. V.P-G. aga kirjutab: "naisorganisatsioonid olid esindatud liikmete kaudu". Juriidiliselt peetakse siiski esindajateks valituid, seega volitatuid isikuid. Demokraatlikus ühiskonnas ei ole üksikliikmetel mingit takistust koosolekutest või koosviibimistest osa võtta. Pealegi, peale orgide eitavate vastuste, hakkas "korraldav toimkond", oma ettevõtet nimetama "sõpruskoosviibimiseks". Nii oleks see võinudki jääda kui mitte peale koosviibimise poleks seda uuesti nimetatud RNA sündmuseks.

Järgnevalt vassib V.P-G. sama sihilikkusega RNA ja USA probleemi. Ta kirjutab: "Rahvusvahelise Naiste Aasta mõtte tekkimise ja tegevuse arendamise kohaks on USA, maa, kes möödunud 30. aasta kestel on meie ikestatud kodumaa õiguste eest väljas olnud". Teatavasti on nii USA-l kui igal teisel riigil UNO pleenumis ainult üks hääl. Pole kunagi kuuldud, et USA oleks seisnud RNA mõtte tekkimise ja tegevuse arendamise taga. Teada on küll, et UNO pleenumis juba 7. nov. 1967 arutati alaarenenud maade naiste orjalikku seisukorda ja võeti ka vastu deklaratsioon naiste diskrimineerimise lõpetamiseks. Alles 1972 aastal kuulutati UNO otsusega 1975 aasta Rahvusvaheliseks Naiste Aastaks. Eelpool selgub, kes seda võitu omaks peab.

Vägagi kurvastavaks pean, et V.P-G. segab asjasse New Yorgis asuva Eesti Naisliidu ja selle tegelased (V.P-G. nimetab seda "Keskuseks"). Aastate jooksul olen jälginud USA eesti naiste väärikat võitlust kommunistliku diktatuuri vastu meie kodumaal. Olen nondest naistest tunnustavalt kirjutanud oma viimases memoaarteoses "Sammud edasi".

Järgnevalt võidutsejatest. Rahvusvaheline Demokraatlike Naiste Föderatsioon asutati Pariisis 1945. aastal (Eesti Nõukogude entsüklopeedia lhk. 390) Kuni 1973 aastani kuulus Föderatsiooni 110 org-i 97 riigist. Föderatsioonis esindab Nõukogude Liitu "Nõukogude Naiste komitee". Föderatsiooni asutajad ja juhtivad tegelased on Lenini laureaadid. Hiljutise raadio teatel toimub Moskvas RNA näitus: "Naine ja Lenin"

Ajakirjas "Nõukogude Naine" nr 11 1974 kirjutab Silvia Kuulpak järgmist:

"Rahvusvahelisele Demokraatlikule Naiste Föderatsioonile on järgmine aasta üldse eriline: detsembris 1975 saab see organisatsioon 30-ne aastaseks. Kõigi oma kolmekümne aasta vältel on see organisatsioon taotlenud naiste probleemide tõstmist rahvusvahelise üldsuse orbiiti. . . Rahvusvahelise naiste aasta ideegi kuulub RDNF-ile. Nii, et õigem oleks öelda: Föderatsiooni 30-ndat tegevusaastat kroonib tema püüdluste ja taotluste edu".

Soome naiskommunisti Hertta Kuusineni, kes oli alates 1969 kuni tema surmani 1974 Rahvusvahelise Dem. Naiste Föderatsiooni esinaiseks, kelle kodumaaks, nagu ta ise on korduvalt toonitatud, oligi Soome ja Nõukogude Liit. Kuid tema Föderatsiooni esinaseks oleku ajal oli ta töökohaks Ida-Berlin, kust ta väsimatalt reisis Põhja Vietnami jt. kommunistlikke riikide vahet. Tema surma järele kirjutab Herbert Vainu NN nr 2, 1975 järgmist: "Hertta Kuusinen ja tema juhitud organisatsioon olid oma mõtte läbi viinud: ÜRO (UNO) peaansamblee oli kuulutanud 1975 aasta Naiste aastaks. . ." Ta kahjatseb Hertta surma, kes ei näinud oma "ülemaailmset suurvõitu".

Olgu veelgi lisatud, et Nõukogude Liidu Naiste Komitee saadab RNA-a puhul üleskutse ka eesti naistele (NN nr 5 1975) Rahvusvahelise Naiste Aasta puhul:

"Kallid sõbrad Fashism ja imperialism on praegu kõigi rahvaste õelamad vaenlased. . ." Tolles pikas üleskutses on peamiseks sihiks fashismi vastane võitlus.

Peaks olema selge millise kaaseksistentsiiku suurvõidu RNA raamides üliosava kommunistliku taktikaga on saavutanud Nõukogude Liit. Maailm on palju unustanud ja üha kiiremalt unustamas kui mängus on majanduslikud huvid. Need nähted korduvad päevast päeva üldpoliitilises taktikas.

Oma selgitusartiklitega ei taha ma süüdistada vabas maailmas asuvaid nooremaid eesti naisi kaaseksistentsis, sest nad pole tegelenud naisliikumisega ega tunne selle ajalugu. Kuid aga võinuks "korraldav toimkond" Stokholmis arvestada naisorganisatsioonide seisukohtadega.

Kohtasin hiljuti ühte koosviibimisest osa võtnud rootsi külalist, kes oli huvitatud miks mina seal ei olnud? Seletasin poliitilist tagapõhja, kuid ta ei mõistnud mind. Tema arvates peaks maailm püüdma koostöö poole. Lõpuks ta siiski leppis, et: "noh, ma mõistan, sest olete ju palju kannatanud!"

HELMI MÄELO

KIRIKLIKE teateid

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11 jumalat. 29/6 kl. 11, Allan Laur, koor, kvartett. 1/7 kl. 19 palve- ja piibit.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt. — Kirik, Norrtullsg. 37 laulujumalat. 29/6 kl. 14, Asta ja Peeter Kaups Torontost.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 29/6 kl. 11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 28/6 kl. 18.30 piibli- ja palvet., A. Milder, 29/6 K. Verendel, intervjuu Norrköpingi suvepäevadest osavõtjatega, koor.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 29/6 kl. 11, H. Rohtla. Palvet. 28/6 kl. 15.

NORRKÖPING: Betania, Bråddg. 54 palvet. 28/6 kl. 17. Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 29/6 kl. 13, ohver välismisjonile, E. Medri jt.

†

Armast sõpra

Juhan Parvel'it

mälestavad kurbuses

ECKART LAI

JOHANNES MOLNIK

Aktsioon . . .

Alg. lk. 1

kavatsevad hääletada Balti resolutsioonide üldkoosolekule laskmise poolt.

Ka teiste rahvaste organisatsioonid on tulnud baltlastele appi oma toetusega. Nii on Tshehhoslovakkia rahvusnõukogu (vabade tshehhide võitlusorganisatsioon USA-s) teatanud Esindajatekoja poliitiliste küsimuste komisjonile, et ka nemad pooldavad Balti riiki kaitsvate resolutsioonide vastuvõtmist kongressi poolt. Otsuse toetada baltlasi, tegid ka vabade ungarlaste organisatsioonid ja ungari föderatsiooni esimees käis selles asjas isiklikult kongressi alamkomisjonis Kongressi töö algab uuesti juuni alguses.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Ühisabi büroo

Sihtasutus Ühisabi büroo on alates 30. Juunist kuni 4. augustini puhkuse tõttu avatud igal kolmapäeval ja neljapäeval kl. 11—16.

Metsakodusse vaja abilisi!

Maailmalaager Metsakodu vajab abilisi nii kohvikusse kui ka kööki ajavahemikul 19. juuli kuni 29. juuli.

Töö köögis on mugav ja lihtne, kuna köök on saanud Maailmalaagri puhul ultramoodse varustuse.

Asjast huvitatuil palutakse võtta kontakt Madis Laasiga, Boels Väg 5, Hjärup, 222 48 Lund. Tel. 040/46 53 85.

Rootsi mereväelastel oli raskusi

Tallinnat külastavas rootsi mereväeüksuses teenis ka eestlasi. Eesti tütarlastele ei võimaldatud valvurite poolt külalismeremeestega vestelda ja mõnel juhul, kus kontakt eestlastest mereväelastega tekkis, viidi tüdrukud resoluutselt ära. Raskusi olevat meremeestel olnud ka kohvikutesse ja lokaalidesse pääsemisel, "ei leiduvat kohti", üteldi ustel.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Televisioonprogramm

TV Lördag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
17.20 **Ravinta ja liikunta.** Väri. **Kost och motion.** Färg. Del 6: Mineralämnen. Textat på svenska.
17.40 **Salakissat.** Smygande katter. En föreställning för hela familjen av Penniteatern skriven av författaren Kaarina Helakisa. Textat på svenska.
18.20 **Meddelanden.**
18.25 **Helgmålsbön.** Färg. Från Lindesbergs kyrka i Västmanland.
18.30 **Aktuellt i veckan.** Färg. Textat.
19.00 **TV-nytt och väder.**
19.05 **Sabbatsgudstjänst från synagogan i Göteborg.** Färg. Predikan av rabbin Jacob Soetendorp.
20.00 **Nöjeshallen.** Färg. Carl-Gustaf Lindstedt och Tummen presenterar Gammeldans med Brita Borg, Per Grundén, Favoritorkestern och glada dansare. Månadens revy: Stanna, annars skjuter vi inte.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—23.10 **Hec Ramsey: Till minne av Jamie.** Färg. En vilda västernserie med Richard Boone i titelrollen.

TELEVISION 2

18.25 **TV-nytt och väder.**
Från Barnredaktionen:
18.30 **Lördags.** Färg.
19.05 **Djur är olika.** Färg. En serie om djurs liv och beteenden. 3. Djurens språk.
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **Jag var lycklig här.** Engelsk långfilm från 1966. En ung flicka har återvänt från London till sin hemby på Irland.
21.30 **På lek och blommigt allvar. Färg. Pekka Langer och Carl-Uno Sjöblom frågar på skoj. Tävlande: Tunnelbiana — Omnibus. Gäst: Siw Ericks.**
22.20 **TV-nytt och väder.**
22.25—23.35 **Dick Cavett intervjuar. Färg. Gäster är den engelske popstjärnan David Bowie och den engelske skådespelaren Roy Dotrice.**

TV Söndag

18.10 **Arvingarna.** Färg. Engelsk serie. 9. Biltävlingen. David skall köra sitt livs förste billopp.
19.00 **TV-nytt och väder.**
19.05 **Att vara jude.** Färg. Rabbinen Morton Narrowe i Stockholm samtalar med professor Krister Stendahl från Harward i USA. Ingenjör Joseph Ettlinger intervjuas av Ingemar Glemme, som dessutom presenteras några fakta kring Sveriges första synagoga och den tidigaste judiska bosättningen i Sverige.
19.45 **Ett hjärta i mina händer. Fransk långfilm från 1961. En film i dokumentär stil om en svart boxare som kommer till Paris för att slå sig fram i boxningsringen.**
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—22.05 **Sportspegeln.**

TELEVISION 2

18.25 **TV-nytt och väder.**
Från Barnredaktionen:
18.30 **Den hemlighetsfulla trädgården. Färg. Engelsk äventyrsserie i sju delar. Handlingen utspelas kring sekelskiftet och huvudpersonen är Mary Lennox, en rik och bortskämd föräldralös flicka, som från Indien skickas till sin farbror i England.**
19.00 **Vår sport: På kryssbog i hängväst.** Färg. Ett reportage om tuffa seglare i OK-jollar.
19.30 **Rapport** med sport och väder.
20.10 **Engmans gäster.** Färg. Intervjuserie med Gary Engman. Gäst i första programmet: Sixten Bäckström, ordförande i Svenska Skogsarbetareföreningen.
20.40 **Musik i Tvåsan: Cellomusik med Guido Vecchi.** Färg. Guido Vecchi, violoncell, och Hilja Saarne, piano, spelar "Variationer över ett tema av Mozart" av Beethoven samt "Sonat för cello och piano" av Debussy.
21.00 Söndagsdecikaren: Orson Welles bästa. Färg. Först handlar det om "Mordfall inifrån".
"En hederssak" utspelas i en engelsk koloni.
21.50—21.55 **TV-nytt och väder.**

TV Måndag

18.55 **Meddelanden.**
19.00 **TV-nytt och väder.**
19.05 **Det stora luftskeppsäventyret. Färg. Om den stora luftskeppsepoken från sekelskiftet till Hindenburgkatastrofen.**
20.00 **Operation Ringaren — ett fartygsfynd i Östersjön.** Färg. Med hjälp av en ny elektronisk undervattensteknik redovisar TV 1 en marinarkeologisk undersökning av ett medeltida fartyg, funnet vid Smålandskusten.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35 **Nummerlotteriet.** Färg. Sven Lindahl leder den 44:e dragningen.
21.45 **Amirika.** Från Österbotten i Finland gick en ström av utvandrare till det stora land i väster som på traktens dialekt kallades "Amirika". Hur den utvandringen speglades i en liten by berättar veckans teaterserie i TV 1. 1. Rymmarna.
22.25—22.50 **Musik är nödvändigt! Färg. Tre kåserier av Inger och Lars Egler.**

TELEVISION 2

18.25 **TV-nytt och väder.**
Från Barnredaktionen:
18.30 **Kompisarna.** Bildberättelse i fem avsnitt.
18.45 **ca Barbapapa.** Färg. Serie om en tecknad figur som kan ändra form.
19.00 **Strandhugg.** Färg. Ett familjemagasin om bl a båtsport, fiske och simning.
19.30 **Rapport** med väder.
20.00 **Deras första kärlek.** Färg. Östtysk långfilm från 1974. En pojke och en flicka upplever som 16-åringar sin första kärlek.
21.20 **Inferno.** Färg. En helvetesvision av den polsk-franske trickfilmaren Jan Lenica.
21.35 **Fotboll: Sverige—Norge.** Färg. Sammandrag från EM-matchen som spelas på Solna fotbollstadion. Kommentator: Bo Hansson.
22.25—22.30 **TV-nytt och väder.**

TV Tisdag

18.15 **Meddelanden.**
18.20 **Amirika.** 1. Rymmarna.
19.00 **TV-nytt, väder.**
19.05 **Herkules Jonssons storverk.** Färg. Herkules och tågrånaren.
19.25 **Knasbollarna.** Det är inte många fäder som frivilligt gifter bort sin dotter med en Knasboll.
19.30 **John och Paul och Marion.** Färg. Marion Rung — en av Finlands mest kända schlagersångerskor — tolkar kända och mindre kända Beatlesmelodier.
20.00 **Sverige rätt upp och ner.** Färg. Vid Marsfjällets fot startar TV 1:s sommarturné i kväll med uttagning till torsdagens frågesport med musik. Rapporter från nejden av Torbjörn Wiléen. Kapellmästare: Nisse Hansén. Värdpar: Karin Falck och Lennart Swahn.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—22.30 **Amirika.** 2. Kärleken och döden. Livet flyter vidare i Brännbacka by. Handlingen sträcker sig över åren 1907 till 1918.

TELEVISION 2

18.25 **TV-nytt och väder.**
Från Barnredaktionen:
18.30 **Kompisarna.** Bildberättelse i fem avsnitt.
18.45 **ca Barbapapa.** Färg. Serie om en tecknad figur som kan ändra form.
19.00 **Hem till gården.** Färg. En lantbrukarfamilj på en gård i norra England.
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **Barndomstid.** Färg. En serie engelska novellfilmer om barndomstid och uppväxtår. Easter ljuger så förskräckligt. Berättelse av Barbara Waring om Easter, en romantisk 9-åring med ovanligt livlig fantasi.
20.55 **Anslagstavlan.** Färg. Värt att veta.
21.00 **Vildmark i norr.** Färg. En naturserie från Alaska och Kanada i tre program av Gösta Tysk och Jan-Olov Schröder. 1. Alaskas älgar.
21.30 **Sommarkväll.** Färg. Direktsändning med programvärden Jan Bergquist och hans gäster.
22.15 **TV-nytt och väder.**
22.20—23.10 **En värld i krig.** Färg. Engelsk serie om andra världskriget. 4. Operation Barbarossa.

TV Onsdag

18.10 **Meddelanden.**
18.15 **Amirika.** 2. Kärleken och döden.
19.00 **TV-nytt och väder.**
19.05 **Jazz och rock'n roll: Blood, Sweat and Tears.** Färg. Den amerikanska jazzrock-gruppen Blood, Sweat and Tears på gästspel i Stockholm.
19.30 **Äventyrligheter längs vägkanten — ett resebrev i text, ljud och bilder.** Färg. Om stämningar, miljöer och möten med människor i Florida och Texas.
20.10 **Insekter.** Färg. Fjärde avsnittet i TV 1:s serie om insekternas fascinerande värld handlar om fjärilar — kanske de mest kända inom insektsvärlden.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35 **Amirika.** 3. Flykten från kriget. Sommaren 1916. Första världskriget rasar ute i Europa. Tsaren fruktar ett tyskt angrepp genom Finland.
22.15—22.45 **Musik är nödvändigt! Färg. Tre kåserier av Inger och Lars Egler.**

TELEVISION 2

18.25 **TV-nytt och väder.**
Från Barnredaktionen:
18.30 **Kompisarna.** Bildberättelse i fem avsnitt.
18.45 **ca Barbapapa.** Färg. Serie om en tecknad figur som kan ändra form.
19.00 **Hem till gården.** Färg. En lantbrukarfamilj på en gård i England.
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **TV 2-teatern: Sanna kvinnor** av Anne Charlotte Leffler. Färg. Sanna kvinnor var en av TV 2-teaterns !!pjäser om kvinnor!! våren 1974. Medv: Gunn Wällgren, Torsten Lilliecrona, Lena Granhagen, Ingvar Hirdwall, Meg Westergren, Kent Andersson, Linnéa Hillberg och Jacob Hirdwall.
21.30 **Svart rikedom — för vita.** Färg. Hur de vita i Angola exploaterar landets olje- och diamantfyndigheter och dess arbetskraft. Problemen kring utbyggnaden av dammen i Cabora Bassa i Mocambique tas också upp.
22.10 **TV-nytt och väder.**
22.15—23.00 **Sommarkväll.** Färg. Direktsändning med programvärden Bibi Langer och hennes gäster.

TV Torsdag

18.15 **Meddelanden.**
18.20 **Amirika.** 3. Flykten från kriget. Sommaren 1916. Första världskriget rasar ute i Europa.
19.00 **TV-nytt och väder.**
19.05 **Herkules Jonssons storverk. Färg. Herkules och fripassageraren.**
19.30 **Att laga ett hjärta. Färg. Evert Carisson, 26 år, är tekniker på Sveriges Radio i Växjö. Han är född med ett hål mellan hjärtats båda kammare, han är en blue baby. Han opereras på Karolinska sjukhuset av professor Viking Olof Björk.**
20.00 **Sverige rätt upp och ner.** Färg. Lekfull frågesport på temat Sverige från Kyrkstaden i Wilhelmina mellan folk och potentater. Karin Falck och Lennart Swahn.
20.30 **Sommar 75.** Färg. Samhällsredaktionen rapporterar och kommenterar.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35 **Amirika.** 4. Möte i New York. En kärlekshistoria med fantastiska förveklingar. Handlingen är förlagd till 1920.
22.15—23.00 **Dave Allen på stubinen. Färg.**

TELEVISION 2

14.00—18.25 **ca Tennis: Wimbledon. Färg. Direktsändning från herrarnas semifinaler. Kommentator: Bengt Grive.**
18.25 **TV-nytt och väder.**
18.30 **Kompisarna.** 4. Bildberättelse i fem avsnitt.
18.45 **ca Barbapapa.** Färg. Serie om en tecknad figur som kan ändra form.
19.00 **Hem till gården.** Färg. En lantbrukarfamilj på en gård i England.
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **Knuff.** Omkring 20 000 svenska barn och ungdomar bor i fosterhem. Fosterbarn och fosterföräldrar berättar.
20.30 **I naturen med Nils Dahlbeck. Färg. Vi tittar på en blomma, pelo ria — grekiska för monstrum.**
21.00 **MASH.** Färg. Amerikansk farskomedi där allt är tillåtet — som i krig och kärlek. 4. Där skåpet ska stå.
21.30 **Sommarkväll.** Färg. En direktsändning med programvärden Per Myrberg och hans gäster.
22.15 **TV-nytt och väder.**
22.20—22.50 **Sportnytt.**

TV Fredag

18.15 **Meddelanden.**
18.20 **Amirika.** 4. Möte i New York.
19.00 **TV-nytt och väder.**
19.05 **Mysteriet med Marion.** Färg En kvinna försvinner plötsligt från sitt hem i en fransk småstad. Den äkta mannen får omedelbart alla misstankar riktade mot sig.
19.30 **Sverige rätt upp och ner.** Färg. Från utskärgård till fjälls. Torbjörn Wiléen talar med en familj.
20.00 **Olycksfåglarnas klubb.** Färg. Om man är riktigt pessimistisk. Tecknad kortfilm.
20.10 **Arvingarna.** Färg. 10. Det hände på en lördag. Brian följer med på en picknick.
21.00 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35 **Amirika.** 5. Tok-Evald. 1920-talet har redan några år på nacken.
22.10—22.40 **Musik är nödvändigt! Färg. Tre kåserier av Inger och Lars Egler.**

TELEVISION 2

18.25 **TV-nytt och väder.**
Från Barnredaktionen:
18.30 **Kompisarna.** 5.
18.45 **ca Barbapapa.** Färg. Serie om en tecknad figur som kan ändra form.
19.00 **Charlie Chaplin som banktjänsteman.**
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **Sommarkväll.** Färg. En direktsändning med programvärden Berndt Egerbladh och hans gäster.
21.00 **Husläkare i Wales.** Färg. En allmänpraktiserande läkare i södra Wales berättar om sitt liv och sina patienter, en verksamhet som spänner över tre generationer.
21.55 **Bra som gått: Minns ni dem än, 60-talets stora svenska TV-underhållningar?**
Estrud inleder serien. Det är ett av avsnitten i Karin Falcks serie med Lars Ekborg, Gunwer Bergkvist, Inga Gill samt gästen Carl-Gustaf Lindstedt. Kapellmästare: Nisse Hansén.
22.25—22.30 **TV-nytt och väder.**

10-vöistlus

Alg. lk. 1

kui need paar meetrit, mida fikseeritud aeg 26,2 näitas. Protest kiideti heaks, kuna rootslanna ilmselt oli üle 3 meetri järel ja viimase aeg justeeriti 26,3-le.

Kui aja muutmist poleks toimunud, oleks üldvõitja olnud Tännander. Nüüd jäi ta teiseks ainult kolme punktiga — talle märgiti 4003 punkti. Kolmas oli eestlane Ellen Viimsalu (3.990 p), neljas rootslanna Helene Pihl (3.978 p.) viies Kristine Tännander (Rootsi, 3.819 p.) ja kuues Sirje Visla Eestist (3.708 p.).

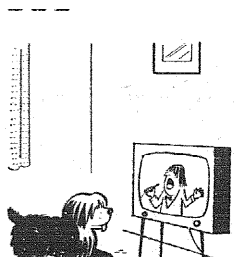
Toimus ka junioride kümnevõistlus, kus jällegi eestlased olid ülekaalukad: 21. . 122 punkti 19.443 vastu. Parim oli Tõnu Kaukis 7.127 punktiga (11,7 - 7,04 - 11,97 - 2,06 - 52,4 - 15,1 - 38,22 - 3,70 - 63,10 - 4.40,3). Teiseks jäi Henn Vallimäe (6956 p), kolmandaks Kalev Sädeme (6.949 p.). neljandaks parim rootslane Lars Fagerlund (6.825 p.).

Võistlusi oli jälgimas ka rohkesti eestlasi. Märkida võib veel kurioosumina, et staadionile heisati, nähtavasti korraldajate teadmatusest alguses sinimustvalge rahvuslipp, mis aga kiirelt kadus, kui neile selgus, et maavõistlus ametlikult toimub okupatsioonilipu all, kuna Rootsi on tunnustanud vana naabermaa annekteerimist N. Liidu poolt.

— — —



— — —



— — —



— — —